

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 17. I aastakäik

TEATAJA

15. oktoobril 1926

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas	Emk. 250.—
Poolaastas	" 150.—
Välismaale	" 500.—
Poolaastas	" 300.—

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. .	Emk. 4000
1/2 " . .	2200
1/4 " . .	1100
Kaanekülgedel—k	kuulpeel

SISU: Meie kapitali- ja krediitpoliitika. Kaubandus-tööstuskoda ja krediitvõimase teadete korraldamine. Läti tööstussaaduste väljavedu ja turud. Kaubandus-tööstuskoda nõukogu otsusl. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Kalakaupmeeste ja töösturite arvamisl ning soove meie kalaturgude ja kalaekspordil korraldamise kohta. Välis-tellimiste komisjoni tegevusest. Soome puunkauba väljavedu ja vällisturud. Eesti finants-tööstus. Uusi määruisl välismaalaste kohta Rootsis. Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoda tegevusest. Teiste riikide majanduslik elu-olu Lühemaid teateid kodu- ja välismaalt. Uusi seadusi ja määruisl. Turgude ülevaade. Sadamate tegevus. Kaubahinnad. Börsil kursid.

Meie kapitali- ja krediitpoliitika.

Klaus Scheel.

Kapitali muretsemise probleem on meie majanduselus vist küll üheks üldtunnustatult raske-maks probleemiks. Majanduse uuesti ülesehitamine pealesõjaaegsetes oludes, mis äärmiselt komplitseeritud, nõuab suurel määral kapitali. Põllumajandus vajab raha tuhandete uute majapidamiste kordaseadmiseks, karjaasjanduse arendamiseks, maakasutamise intensiivsemaks muutmiseks kunstõnniku ja moodsate põllumajanduslikkude masinate tarvituselevõtmisega. Tööstus vajab suuri summasid, et end vastavalt maailmaturu nõuetele reorganiseerida ja tehnilisele edule järgida. Kaubandus vajab kapitali, et aastast aastasse kasvavat kaupade ringjooksu ratsionaalselt viia läbi.

Mida energilisemalt teostub meie majanduse arenemine, seda suuremaks muutub tarvidus uute kapitalide järele, kuna intensiivsem majandus on seotud suurema kapitali tarvitamisega, mida tuleb korraldada uute kapitalimahutustega.

Kuna meie nüüd oma majanduslikku ülesehitamist oleme alanud väga vähese kapitaliga, mis õige ruttu majanduses tarvitati ära, olime ja oleme ka edaspidi sunnitud ikka suuremal määral muretsema juure värsket kapitali.

Kapitali uuesti muretsemine võib sündida aga ainult kahel viisil: kas kogutakse tööprotsessis sisemaal kapitali, mis antakse kasutada majanduslikule arenemisele, või kapital tuuakse välismaalt ja meie peame kandma selle kapitali muretsemise kulud. Esimene tee on muidugi majanduse heakäigule soodsam ja kasulikum, kuid noorele põllumajanduse-riigile ialgi mitte küllaldane ja seepärast tuleb seda tingimata täiendada teise kapitali muretsemise viisiga, kui tahetakse saada edasi.

Kuidas on nüüd aga meil lugu sisemaalise kapitali kogumisega, mis, nagu öeldud, meie majanduslikule edule otsustava tähtsusega? Selle küsimuse peale ei ole sugugi kerge vastata, kuna poliitika, mida aetakse juba aastate kestes kapitali suhtes, on õige iseäraline ja vastolurikas. See poliitika seisab selles, et riiklikku kapitali kogumist toetatakse mitmel viisil, kuna eramajanduse kapitali kogumist takistatakse mõnesuguste riiklikkude abinõudega.

Meie riik on seni ühelt poolt etendanud muidu riigile mitte kuuluva kapitalikoguja osa, kuna ta igal aastal rahvamajandusest võtab kaugelt

üle miljardi margi rohkem kui ta ise tarvitab, teiselt poolt aga määrab oma tarbed (administratsioonikulud jne.) nii kõrgeks, et need juba iseenesest eramajandusele käivad üle jõu.

Selle maksude üleskrüvimise ja riigimajanduse poliitika järelduseks on tahes või tahtmata kunstliku vastolu loomine riigi ja eramajanduse huvide vahel. Selleks, et koguda võimalikult palju kapitali enda kätte, peab riik oma käsi sirutama välja igale poole, kus eramajandusel kuidagi viisi läheb korda luua kapitali. Ja tööpooldest on meie maksusüsteem kujunenud välja nii ja, mis veel halvem, seda käsitatakse sarnaselt, et ettevõtja töö viljad, kui nad aga hakkavad silma paistma, temalt suuremalt jaolt võetakse ära ja juhitakse riigikassasse või nad lähevad jälle selle vildaka poliitika tõttu ettevõtete kokkuvarisemise läbi kaduma mõlemale poolele.

Sarnasel poliitikal leidub meil siiski veel palju poolehoidjaid, mis ka väga kergesti seletav, kuna riik ju sunniteel saadud summad jälle toetuste ja krediitide näol juhib majandusse ja need meie ettevõtjaskonnast, kes sarnasest poliitikast kasu saavad, seda ka suure rõõmuga toetavad.

Kas on aga seesugune poliitika rahvamajanduse seisukohast õige? Kas toetab see üldiselt sisemaalist kapitali kogumist või takistab seda? Esimese küsimuse peale peab igaüks, kes vaatab meie majanduse olusid objektiivselt, vastama kindlasti eitavalt, kuna teise küsimuse juures peab konstateerima, et riik kapitali kogumist takistab.

Kuivõrra meie elame kapitalistlikus riigikorras, mis rajatud eraomandusele ja eramajandusele, niivõrra oleneb meie majanduselu kogutulemuski otsekohe erarajanduse tööst ja edust, nii et riik muutub seda kindlaks, mida paremini ja kindlamini areneb eramajandus. Kui isegi riigimajandus jääb pankrotti, nagu sarnane juhus Saksamaal 1924. a. aset leidis, eramajandus aga püsib kindel, võib riik oma rahanduse võrdlemisi kergesti uuesti seada korda, — leiab aga vastupidine olukord aset, nagu meil selleks luuakse pinda, siis tekib hädaoht tervele maale, mis võib tuua väga kardetavaid järelduisi.

Selleks, et kosuda, peab rahvamajandus enesest moodustama terviku; iga lõhe rahvamajanduse ühtluses on eitav, haiglane nähtus. Eelpool kirjeldatud süsteem lõhestab aga rahvamajandust. Riik astub eramajanduse vastu välja jõuga ja eramajandus paneb jõule vastu kavaluse. Riik võtab eramajanduselt tema ülejäägid ning eramajandus katsub neid ülejääke

saada tagasi jälle krediitide ja toetuste näol. Sellest tekib ühelt poolt üleaarune jõukulutamine ja teiselt poolt — mida tuleb eriti kahetseda, — kapitali ja krediitiasjanduse desorganiseerimine. Rahvamajandus võitleb omavahel riiklikkude krediitide pärast, mis jällegi viib välja selleni, et üks osa ettevõtetest poliitiliste mõjude toetusel saab riiklikkude summade kasutajaks, kuna teine osa ainult peab maksma, ilma et ta selle eest saaks vastutasu.

Ettevõtjaskond kaotab igasuguse energia kapitali kogumiseks, kui tema töö viljad temalt võetakse ära sunniteel ja ettevõtja tahe õnnetatakse. Kokkuhoidmine asendatakse pillamisega, ja nii näeme, et inimesed parema meelega raha annavad välja ükskõik mis teel, kui et seda näidata ettevõtte kasuna ja ära anda selle kasu pealt maksudena täies summas. Ja kui keegi on kogunud kapitali, katsub ta seda kuidagi kindlustada või viia välismaale.

Seni actud poliitika tapab niiviisi selle kana, kes muneb kuldmine. Sellega on see poliitika rahvamajandusele kahjulik. Kapitalistlikus majanduses on äriilma usaldus edu põhitingimuseks ning selle usalduse võib saada kätte ainult riigikapitalismi ja riigi väljaminekute vähendamise ja radikaalse maksureformiga.

Meie kapitalipoliitikast tuleb meie krediitipoliitikagi, mille samuti puudub ühtlus, ja organiseeritud rahaturu asemel näeme väikeste krediidikomplekside mitmekesisust. Meie krediitiasjanduse keskkohal seisab Eesti Pank, kes enda arendanud välja riigi poliitikakandjaks. Tema on laenanud välja mitmed miljardid riigisummasid ning iseenesest selle tõttu varustanud otsekohe või kaudselt tema poolt finantseeritud pankade kaudu rahvamajanduse privilegeeritud osa kapitaliga. Eesti Pank, tema poolt finantseeritud ettevõtete, moodustab enamvähem omaette majandus-ringkonna, kes elab omaette. Nüüd hiljuti lubatud Eesti Panga laenuprotsendi alandamine on sellele Eesti Panga seotud osale meie rahvamajandusest tähtis, vaevalt aga rohkem. Väljaspool Eesti Panga ringkonda seisev majandus saab vist küll vaevalt midagi sellest alandamisest kasu. — Eesti Panga poolt finantseeritavad ettevõtted on küll asetatud soodsamasse seisukorda, kuid lõppude lõpuks on siiski ainult tegemist Eesti Panga kasude üleviimisega temast olenevate ettevõtete kassadesse.

Hoopis teised järelduised oleksid Eesti Panga laenuprotsendi alandamisel, kui Eesti Pank oleks

keskpangaks, kelle võimuses seisaks ühtlaselt organiseeritud rahaturu peale ka ühtlaselt mõjuda. Meil jääb aga väljapoole Eesti Panga mõjuvõimu õige suur osa meie eramajandusest oma pankade ja liiakasuvõtjatega, kus laenuprotsent kõigub 15% ja 30% vahel. Kuidas võib Eesti Panga laenuprotsendi alandamine selle rahvamajanduse osa krediitidele kergendamiseks aidata kaasa, kui sel rahvamajanduse osal Eesti Panka üldse juurepääsu ei ole?

Meie rahaturu ühtlustamine on krediitide tervenemise tungivaks tarviduseks, aga seda võib saavutada ainult majanduse eraldamisega riigist.

Meie peame aga, nagu eelpool tähendatud, orienteeruma oma kapitali- ja krediitpoliitikas ka väliskapitali juurevoolus, kuna meie sisemaaline kapitali kogumine, nagu see seni meil välja kujunenud, kaugeltki ei vasta maa kapitali tarbele. Suurem osa meie töötavast tööstusest, rääkimata uute tööstuste asutamisest või seisvate ettevõtete käimapanemisest, samuti meie suurkaubandus, eriti väliskaubanduse osas, on suuremalt osalt sunnitud tarvitama ainult välismaa kapitali.

Meie eramajandus on viimastel aastatel teinud palju, et väliskapitali juhtida meie majandusse, ja, vaatamata paljudele takistustele, on saavutatud võrdlemisi soodsad tulemused; nende takistuste eest pidi aga meie rahvamajandus maksma õige kallilt. Milles seisavad nüüd need takistused? Tähtsamad nendest on jällegi need, mis ka sisemaal eramajandust takistavad, see on umbusaldus erakapitali vastu, mida vastutusest vabade asutuste poolt avalikkuses

sageli väljendatakse, maksude rõhumine, mis kapitalistile töö tulemused muudab ebakindlaks, meie majanduselu puudulik organisatsioon, mis meil annab ennast tunda igal pool. Selle juure tuleb veel arvata väliskapitali suhtes meie majandusolude tundmatus ja tagasihoidlikkus meie geograafilise asendi tõttu.

Neil põhjustel võisime seni väliskapitali saada suuremalt jaolt ainult väliskrediitide näol kindlate protsentidega ja maksuvabalt, mitte aga pikaajalise investeerimiskapitali näol.

Erakordiste raskustega on meil nüüd alles viimasel ajal läinud korda, kui meie eramajandus aastate kaupa oli katsunud võita välismaa usaldust, saada soodsamaid tingimusi lühikeseeajaliste krediitide jaoks. Need krediidid tulevad eriti meie sisseveo ja väljaveo jaoks kõne alla ja kasutatakse meie importööride ja eksportööride poolt. Kuna need tingimused vastavad umbes ennesõjaaegsetele, hoiab maa tulevikus kokku tunduvad summad kaupade ostul välimaal ja oma saaduste väljaveol.

Ka pikaajaliste väliskrediitide muretsemise küsimuses oleme jõudnud natuke edasi seetõttu, et välismaale võimaldatakse paremat informatsiooni meie majanduselu kohta, ja seetõttu, et meil nüüd võimalik on välismaale anda paremaid kindlustusi, nimelt kinnituse näol igasugu poliitilise riisiko vastu, millega üks eeltähendatud takistustest kõrvaldatakse. Järele jääb aga suur töö, meie üldisi majandusolusid tervendada, et meie rahvamajandusel oleks võimalik väliskapitali tarvitada vabamalt ja kasulikumalt, kuid seda tööd ei suuda eramajandus ükski, ilma mõeldavate poliitiliste ringkondade kaasabitaga, saata korda.

Kaubandus-tööstuskoda ja krediitdivõimsuse teadete korraldamine.

R. Berendsen,
k.-t.-koja nõunik.

Krediidi kurjasti tarvitamise vastu on Lääne-Euroopa riigid juba varematest aegadest peale otsinud abinõusid. Peapõhjus, mis selleks on sundinud, on asjaolu, et iga krediidiandja tahab olla kindlustatud, et ta ka kord antud krediidi saab tagasi. Mitte üksnes meil, vaid ka välismaal on juhtumised sagedased, et krediite tarvitavad isikud ja asutused, kes ei pane seda loovasse või kandejõulisse ettevõttesse, vaid käivad sellega kergel käel ümber, nii et krediidiandjal

lõpuks võimalust ei jää saada tagasi kord antud laenu.

Võitluseks sarnaste nähtuste vastu on võetud tarvitusele mitmesugused abinõud. Üheks abinõuks, mida on tarvitatud Lääne-Euroopas juba kauemat aega, on — enne krediidiandmist jõuda selgusele, milline on isiku või asutuse, kes küsib krediiti, varanduslik seisukord. Krediitdivõimsuse soovi — laenupaluja — majanduslikust seisukorrast ja isiklikust ülalpidamisest onoleb väga

suurel määral, kui palju teatavale isikule võib usaldada laenu.

Selle eesmärgil on Lääne-Euroopas laialt praktiseerimas nõndanimetatud krediidi-võimsuse teadete bürood.

Alguse said mainitud bürood Austriast. 1885. aastast peale on sarnased bürood seal tegutsemas. Esiolgu kuulusid need bürood valitsusvõimu kontrolli alla, kuna hiljem anti nende avamisele andmine kaubanduskodade kätte.

Austria eeskujul asutati neid korraldusi ka Saksamaal. Ainult selle vahega, et Saksamaal on krediiditeadete bürood täiesti eraettevõtted ja töötavad lahus kaubanduskodadest ega kuulu viimaste kontrolli alla. Saksa ühendatud keisririigi seadusandlus ei näinud enne maailmasõda mainitud büroode suhtes mingeid kitsendusi ette, vaid neid võis avada ja pidada igauks, kellele riigi seadus võimaldas äriettevõtte pidamise. Ja ka praegu on krediidi-võimsuse teadete bürood Saksamaal lahus kaubanduskodadest ja töötavad kui eraettevõtted omal käel.

Austria ja Saksamaa eeskujul tekkisid ka endises Vene keisririigis sarnased bürood. Et Venemaal kaubanduskodasid ei olnud, siis ei ole nendele avamiseks loa andmine mitte kaubanduskodadest, vaid vastavaid lubasid andis kaubandus-tööstusminister kokkuleppel siseministriga (vaata Vene kaubandusseadus § 48, märkus 2. lisa §§ 1.—7.). Sarnane kord selles suhtes on ka meil Eestis tänaseni maksvusel, sest endist Vene seadust pole muudetud ega antud uut seadust.

Kaubandus-tööstuskoja ellukutsumisega Eestis oli kavatsus luua selles suhtes uut korda, sest k.-t.-koja seaduse § 2. p. 10. näeb ette, et k.-t.-koda korraldab krediidi-teadete andmist. Kuidas ta seda „korraldab“, pole ligemalt määratud.

Nagu teada, on kaubandus-tööstuskoja seadus nõndanimetatud raamseadus, millesse tegelik kujund mahutatakse koja juhatuskirjaga, mis kinnitatakse vabariigi valitsuse poolt. Et see väide õige, see leiab kinnitust k.-t.-koja seaduse § 6, milles muuseas öeldud „... ning koja tegevuse ligem kord määratakse kindlaks juhatuskirjas“.

Koja juhatuskiri ei peata üksikute ülesannete juures, ei räägi ka krediiditeadete korraldamisest. Nii on täiesti lahtine küsimus, kuidas koda peaks korraldama krediiditeateid ehk kas ta praegusel olukorral saab seda üldse. Sest, nagu teada, on k.-t.-koja seadus vastolus mitmete praegu maksvusel olevate seadustega (äri-maksuseadus). Nagu teada, on ka nähtud ette koja seaduse § 2. p. 3., et börsid kuuluvad k.-t.-

koja „valitsemisele“, kuid sellest hoolimata ei ole tänaseni Tallinna börs veel kaubandus-tööstuskoja valitsemisel ega saa koda ka võtta seda seni, kui vastavad seadused ei ole kooskõlastatud. Praegusel juhusel võib, minu arvates, k.-t.-koda valitseda vaid neid börsse, mida ta ise asutab ja kutsub ellu.

Samuti ei saa koda korraldada ega kontrollida nende asutuste tegevust, mis praegu annavad krediidi-teateid, sest need on kojast ripumatud ja nende tegevusse segamiseks puudub kojalt juriidiline alus.

K.-t.-koja seaduseelnõus oli nähtud ette, et koda kui sarnane annab krediidi-võimsuse teateid. Riigikogu üldkomisjoni alamkomisjonis, kus mainitud eelnõu oli arutusel, avaldati arvamist, et koda ise ei või anda neid teateid. Ja väga lihtsal põhjusel: kõik kaupmehed ja töösturid on koondatud kotta kui ühte tervikusse; seesama koda kui tervik peaks hakkama andma oma liikmete, tähendab iseenese, üle teateid! Sarnane olukord on loogiliselt ja juriidiliselt vildak. — Et aga siiski mõnelt poolt soovitati krediiditeadete andmist koja kompetentsi kuuluvaks, siis lepiti redaktsiooniga, mis on jäljendatud k.-t.-koja seaduse § 2. p. 10.

Arvestades maksvusel olevate seaduste ja määrustega ei ole k.-t.-kojal mingit võimalust korraldada praegusel momendil krediiditeateid. Kui seaduseandja tahtmine oli, et koda ise ei või ega tohi anda neid teateid, siis on loogiline järeldus sellest, et koda ka ise selleks ei saa ega või kutsuda ellu mõnd „abijaoskonda“. Sest milliseid õigusi asutusel enesel ei ole, neid ei saa ta ka teisele anda edasi.

Eestis ei ole praegu ühtki vormilikku teadetebürood. Kuuldavasti annavad mõned kohalikud pangad oma klientide üle asjastuhvitatud isikutele ja asutustele informatsiooni; kuivõrd sarnane kord otstarbekohane ja seaduslik, seda ei tule arutada siinkohal.

Miks erilisi büroosid meil selleks otstarbeks pole kutsutud ellu, siis on siin kahesugused põhjused olnud takistuseks. Mõni aasta tagasi kavatsesid mõned ärimehed mitte-estlased avada ühe sarnase büroo, kuid nähtavasti ei saanud nad selleks luba, sest kaubandus-tööstusministeerium tahtis oodata ära k.-t.-koja ellukutsumise, et siis selguks lõplikult, millised ülesanded jäävad selles suhtes koja tähta. Teiseks on Eesti väike riik ja tema ärieringkond mitte iseäranis laialdane. Iga äri on enamvähem tuntud ja teatud. Vähe on ka neid suurärtsid, kes seisavad välismaaga kaubanduslikus äriühenduses. Sellest võib järeldada, et sarnastel büroodel ei või olla Eestis kuigi laia tegevusala ja nende teenimisvõimalus oleks õieti piiratud. Sellepärast ei ole loomuli-

kult ka ühelgi õiget isu nende büroode avamiseks.

Kõjal selles asjas mingit korraldust teha on äärmiselt raske. Kõda võiks korraldada seda ainult niipalju, et ta astuks selleks samme, et veneaegne kaubandusseadus vastavalt muudetakse ja krediiditeadete büroode avamiseks loa

andmine kojale tehtaks ülesandeks. Kui palju see tegelikult elus aitab kaasa, seejuures võib muidugi kahelda, sest erateel võivad kõrvalised isikud ja asutused ikkagi teateid anda, ning elu on näidanud, et erateel saadud teateid usaldatakse ja hinnatakse teinekord rohkem kui avalikust asutusest antud andmeid.

Läti tööstussaaduste väljavedu ja turud.

Keerulised majandusküsimused seisavad silmapilgul meie ees. Ühelt poolt on päevakorral Läti tolliuniooni sõlmimise küsimuse lõpulik lahendamine, mille juures suure tähtsuse omab orienteerumine naabri majandusolukorras. Teiselt poolt on tungivalt vaja selgitada, kui suurel määral võimalik ja ka otstarbekohane on majandusliku lähenemise juures naabritega koordineeruda Nõukogude Liidu turuga. Et nimetatud küsimuste üle otsustamisel tuleb peamiselt arvestada tööstuse huvidega, siis on vaja tutvuda sellega, millise tähtsuse Läti rahvamajanduses omab tööstussaaduste väljavedu ja millistele turgudele ta on sihitud.

Üldise ettekujutuse Läti tööstuslikust väljaveost annavad järgmised andmed:

	Üldväljavedu. Sellest tööstuslik*)	%/00-es väljavedu. Üldväljaveost.
1924. a. —	169,6	22,6
1925. a. —	179,6	29,7
	(1 latt = 72 mk.)	

Nende andmete põhjal võib konstateerida, et kuigi tööstuslik väljavedu näitab suurenemise tendentsi, ta siiski moodustab ainult umbes 1/6 Läti üldväljaveost.

Üksikute tööstusharude järele on väljavedu järgmine:

	1924. a. (milj. lattides)	1925. a. (milj. lattides)	Juurekasvu või kahane-mise prots.
Keemiatööstus (tähtsamad kaubad: li-noleum, kummikaup, värvid, tultikud)	6,7	9,5	+ 420%
Paberitööstus (paber ja papp)	3,9	6,7	+ 720%

*) Et võimaldada võrdlemist Eesti statistiliste andmetega, on Läti omades üksikud korrektiivid tehtud: tööstussaaduste hulka on toores- ja poolvalmissainetest arvatud Eesti statistika eeskujul järgmised: raud- ja terastraat, vineer, tikutraat, tsement, ümbertõetatud nahad ja muud väiksema tähtsusega saadused.

	1924. a. (milj. lattides)	1925. a. (milj. lattides)	Juurekasvu või kahane-mise prots.
Metallitööstus (naelatraat, naelad, põllutöö- ja muud masinad ning riistad)	3,8	4,3	+ 13%
Tekstiilitööstus (peaasjaliselt linane lõng)	3,7	3,7	—
Puutööstus (vineer, tikutraat)	2,7	2,3	— 15%
Nahatööstus (nahk ja jalanõud)	1,1	2,2	+ 100%
Mineraalsaad. (tsement, keraamikakaup, klaas)	0,4	0,6	+ 50%
Muutööstus (aparaadid, instrumendid, sõidubinõud)	0,3	0,4	+ 33%
Kokku	22,6	29,7	+ 31%

Järelikult langeb keemia- ja paberitööstuse peale peaosas (55%) tööstuslikust väljaveost. Võrreldes 1924. aastaga tõusis tööstuslik üldväljavedu 1925. aastal tervelt 310% võrra, kusjuures kõige tunduvamat tõusu on märgata naha- (100% võrra) ja paberitööstuse (720%) alal, tekstiilsaaduste väljavedu on pea endisele kõrgusele jäänud ja vähenemist näitab ainult puutööstus (15% võrra).

Ettekujutuse sellest, millistele turgudele ja kui suurtes hulkades Läti tööstuse toodang läks, annab järgmine tabel:

	1924. a. (miljonites lattides)	1925. a. (miljonites lattides)
Tööstussaaduste üldväljavedu	22,6	29,7
Nõukogude Liitu	3,9	6,4
%/00-des tööstussaaduste üldväljaveost	17,3%	21,5%
Leedusse	2,3	4,3
%/00-des	10,2%	14,5%
Saksamaale	2,8	4,0
%/00-des	12,4%	13,5%
Inglismaale	5,2	3,7
%/00-des	23,0%	12,5%
Eestisse	1,8	2,8
%/00-des	8,0%	9,4%
Poolasse	1,8	1,5
%/00-des	8,0%	5,1%

	1924 a.	1925. a.
	(miljonites lattides).	
Belgiasse	1,2	1,0
0/0/0-des	5,30/0	3,40/0
Mujale *)	3,6	6,0
0/0/0-des	15,80/0	20,10/0

Neist andmetest järgneb, et Läti tööstusliku väljaveo turuna asub esikohal Nõukogude Liit (1/5 tööstuslikust üldväljaveost), järgmisel kohal on Leedu ja siis Saksamaa.

Suurema selguse saavutamiseks jaotame kõik turud kolme rühma: idaturud — Nõukogude Liit ja Aasiamaad, lääneturud — Kesk- ning Lääne-Euroopa riigid ja Põhja-Ameerika Ühisriigid, naaberturul — Balti ning Skandinaavia riigid ja Poola. Niiviisi jaotatult näitab tööstuslik väljavedu 1925. aastal järgmist pilti (miljonites lattides):

Idaturud	6,4	21,50/0
Lääneturud	10,8	36,40/0
Naaberturud	10,4	35,00/0
Muud turud	2,1	7,10/0
	29,7	100,00/0

Esikohal seisavad lääneturud: sinna lähivad peamiselt puutööstuse saadused (umbes 850/0 nende üldväljaveost) ja ka tekstiilkaubad (600/0 nende üldväljaveost). Peale selle läheb sinna suures hulgal paberitööstuse (380/0) ja keemiatööstuse saadusi (350/0 nende üldväljaveost). Peab alla kriipsutama, et keemiatööstus mitte ükski ei domineeri oma toodangu väljaveo suuruse, vaid ka oma turgude mitmekesisuse poolest: nii, näit., veeti neid välja 1925. aastal tervelt 22 riiki.

Naaberturgudele läheb pea tervelt (üle 850/0) mineraalsaaduste väljavedu, siis pool metallitööstuse, suur osa (umbes 400/0) tekstiil- ja nahatööstuse ja umbes 1/3 keemiatööstuse väljaveost.

Idaturgudele lähivad peamiselt nahk ja naha-kaubad (umbes 600/0 väljaveost) ja edasi paberitööstuse saadused (500/0 väljaveost). Peale selle läheb sinna üle 1/3 metallitööstuse väljaveost ja vähesel määral (umbes 50/0) ka keemikaupu. Kui võrrelda Nõukogude Liitu mineva väljaveo andmeid 1924. ja 1925. a. a. kohta, siis selgub, et 1925. aastal tõusis paberi-, naha- ja metallisaaduste väljavedu sinna enam kui kahekordseks. Samal ajal vähenes tunduvalt (umbes 600/0 võrra) keemiasaaduste väljavedu ja kadus hoopis tekstiil- ja saaduste väljavedu.

Niisugused on üldjoontes Läti tööstuse väljaveo kõige iseloomustavamad iseäraldused ja ülal- toodud andmete põhjal võib konstateerida meie lähema naabri juures suuri edusamme sellel rahvamajandusalal. Seejuures ei piirdu edu tööstusliku väljaveo suurenemisega, vaid mõnel juhul sel võib märgata ka uute turgude võitmist. Näiteks leidis keemiatööstus endale 1925. aastal uued turud Türgis, Itaalias, Bulgaarias ja Indias.

Eesti ja Läti tööstusliku väljaveo võrdlemisel tuleb eraldi peatuda, kusjuures vaja on selgitada ka sisseveetavate kaupade koossisu. Kuid olgu kohe tähendatud, et Eesti tööstuslik väljavedu on absoluutselt suurem Läti omast. Nii ulatas 1925. aastal Eesti tööstuslik väljavedu 3,9 miljardi mk. ehk 54,2 miljoni latini, kuna Läti oma tegi välja ainult 29,7 miljonit latti; järelikult ületas Eesti tööstuslik väljavedu 830/0 võrra Läti oma. Samuti on Eesti majanduselus tööstusliku väljaveo suhteline tähtsus suurem; nimelt ulatas samal aastal Eesti tööstuslik väljavedu 40,50/0 üldväljaveost, kuna aga Lätis see ainult 16,40/0 välja tegi, teiste sõnadega, osatähtsus oli seal 2 1/2-kordselt väiksem. Sel asjaolul on suur tähtsus, ja ta omab kahtlemata suure mõju mõlema maa sise- kui ka välis- majanduspoliitika peale.

R. Renning.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu otsusi.

Kaubandus-tööstuskoja ärimaksuseaduse kiiret uuendamist nõudnud. — Kojaal olgu õigus oma esitajad maksukomisjonidesse saata. — Juriidiliste isikute maksuseadus tuleb kiires korras ellu viia. — Tööstusmaks valdade heaks tuleb kaotada. — Kaubandus-tööstusminis-

teeriumi poolt kokkuseatud seaduseelnõu jahude kohta kiideti heaks.

1. oktoobril pidas kaubandus-tööstuskoja nõukogu, kes on koja juhtiv organ, oma koosolekut. Ärevat meeleolu tekitas

rahaministeeriumi seisukoht äride maksustamise asjas.

Käesoleva aasta kevadel töötas koda välja õiglasel keskmiste puhaskasuprotsentide normid kõikide äriettevõtete kohta. Mõned maksu- ja oskonnad võtsid koja poolt esitatud normid vastu, kuid otsakooste maksude peakomitee ei

*) Sii kuuluvad riigid, millede osatähtsus Läti tööstuslikus väljaveos alla 50/0 on: Rootsi, Soome, Prantsuse, Hollandi, Daani, Tšehhoslovakkia, Rumeenia, P.-Ameerika Ühisriigid, Danzig, Shweits j.n.e.

arvestanud koja poolt ettepanud normidega, vaid jättis suures enamuses maksvusele endised ülekõhtused normid. Koda esines protsessiga vabariigi valitsuse ees. Vabariigi valitsus andi koja protesti rahaministrile lahendada, kes omakorda otsekoheste maksude peakomiteelt asja kohta seletust küsiti. Viimane leidis aga kõik korras olevat; maksunormid olevat aast-aastalt alanenud ja tunduvat praegu õiglastena; kaupmeeste ja töösturite hädaldamine olevat põhjendamata.

Rahaminister ühines otsekoheste maksude peakomitee seisukohaga. Valitsus saatis rahaministri arvamise kojale teadmiseks.

Koja nõukogu leidis otsekoheste maksude peakomitee seletuse põhjendamatu ja otsitu olevat.

Nõukogu otsustas vabariigi valitsuse ees palvega esineda, et maksev ärimaksuseadus, mille muutmine juba ligemale aasta eest riigi majandusnõukogu poolt hädatarvilikuks oli tunnistatud, kiires korras muudetakse nende otsustega kooskõlas, mis riigi majandusnõukogus selles asjas vastu võetud. Eda-i otsustati valitsust paluda, et viimane kiire korras riigikogule seaduseelnõu esitaks, mille järele kaubandus-tööstuskojal kui ärimaksu maksjate seaduslikul esitusel õigus oleks oma esitajaid kõikidesse ärimaksukomisjonidesse valida.

Juriidiliste isikute maksuseaduse eelnõu,

mis rahaministeeriumi poolt välja töötatud ja kojale arvamise avaldamiseks saadetud, tunnistatakse nõukogu nende parandustega, mis koja poolt selle eelnõu juure tehtud, vastuvõetavaks ja avaldata soovi, et mainitud eelnõu kiires korras seadusena ellu viidaks.

Väga palju pahandust ja paksu verd on tekitanud

valdade heaks võetava tööstusmaks. See maks on seda ülekõhtusem, et iga vald seda oma moodi võtab ja mõned tööstusettevõtted (näit. metsatöösturid, kalasoolajad j. t.) koguni mitme vallaga heaks suuri summasid peavad maksa. Nii elavad need vallad, mille piirides mõni suurem tööstusettevõtte asub, otsekohe tööstusettevõtte maksudest. Koja nõukogu rõhutas selle maksu ebaõiglust ja tunnistas selle kaotamise hädatarvilikuks. Vastav eelnõu esitatakse koja juhatause poolt valitsusele.

Seadus jahude kohta.

Mõni aeg tagasi oli mõnes kohalikus ajalehes „maisisõda“. Ühelt poolt arvati, et maisijahud on tervisele kahjulikud, maisileiva sömine tekitavat pelagrahaigust. Teiselt poolt soovust leiti, et mais on täiesti puhas toiduaine, ainult odavam nisust, mis mingit haigust ei tekitata. Selle „maisisõja“ järelduseks oli, et kaubandus-tööstus-ministeeriumis seaduse eelnõu valmistati, mis keelab nisujahu ja -mannat maisijahu ja -mannaga segada ehk segatult müügil hoida. Seadusest üleastujaid ähvardab ränk karistus, kuna segatud kaup ise konfiskeeritakse.

See seaduse eelnõu on koja komisjonides pikemat aega arutusel olnud, kus leiti, et sarnase seaduse elluviimine tegelikult võimatu, ehk kui ka võimalik, siis soovitavaid järelusi ei anna, sest mõnes välismaa riigis lastakse nisujahu ainult maisiga segatult müügil, kuna meie laboratoriumid maisisegu nisujahudes kindlaks teha ei suuda. Et aga Eesti veskid enam maisi ei jahvata ja et kord „maisisõjale“ lõppu teha, otsustas nõukogu ministeeriumi poolt esitatud eelnõu heaks kiita.

Järgmine nõukogu koosolek peetakse 15. oktoobril s. a.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Seaduseelnõud, milliste kohta Koda oma seisukoha on teatanud.

Juriidiliste isikute maksuseaduse eelnõu, mis rahaministeeriumi poolt Kojale arvamise avaldamiseks saadetud, on Koda poolt vaadatud läbi ja ühes nende parandustega, mis Koda komisjonide poolt selle eelnõu juure tehtud, tunnistatud vastuvõetavaks. Koda seisukoht on teatatud rahaministrile.

Äride registreerimisseaduse eelnõu, millest „K.-t.-koja Teataja“ nr. 16 pikemalt kirjutatud, on Koda poolt kildetud heaks ja esitatud kaubandus-tööstusministrile.

Valdade heaks võetava tööstusmaksu kaotamise seaduse eelnõu on Koda poolt lõpulikult kujul töötatud välja ja esitatud siseministrile.

Arutusel olevad seaduseelnõud.

Praegu on Koda juriidilis- ja majanduspoliitiliskomisjonis läbivaatamisel tempelmaksuseaduse eelnõu. See on üks suurematest ja tähtsamatest eelnõudest, mis Kojal tänini läbivaatamisel olnud. Läbivaatamist kavatakse kiires korras viia lõpule. Komisjoni töö-

dest on palutud osa võtma väljaspool Koda hra notaar Kristelstein.

Koja poolt esitatud märgukirjad.

Koda on esitanud järgmised märgukirjad:
Rahaministrile — polituuri ja piirituslaki müügikitsenduste ärakaotamiseks.

Rahaministrile — ärimaksuseaduse muutmise kiirendamiseks.

Põllutöministrile — tööstusasutustelt võõrandatud maade tagasiandmiseks.

Tallinna-Harju prefektile — vanakraamiturul uute riiete ja jalanõudega kauplemise keelamiseks pühapäevadel.

Kalakaupmeeste ja töösturite arvamisi ja soove meie kalaturgude ja kalaekspordi korraldamise kohta.

29. sept. s. a. oli kaubandus-tööstuskoja juures korraldatud kalakaupmeeste ja -töösturite nõupidamine, millest võtsid osa ka kaubandus-tööstusministeeriumi esitaja A. Gutmann, põllutöministeeriumi esitajad A. Krupp ja J. Kodres, k.-t.-koja nõunik P. Berendsen ja abisekretär J. Lepa ning kalaasjanduse eriteadlane E. Werhman.

Nõupidamisel selgitati välisturgude võitmise küsimust meie kalakaubale ja abinõusid, mis tuleksid võtta tarvitusele meie kalaekspordi olustamiseks ning arendamiseks.

Meie kalaekspordit kannatab äärmiselt puuduliku korralduse tagajärjel. Isegi kodumaa turgudele saatmine on seotud suurte raskustega, kuna meil puuduvad kalade jaoks tarvilised hoiuruumid, mille tagajärjel kalad juba enne turule jõudmist kaotavad oma värskuse. Teiseks suureks takistuseks kalatööstuse edenemisel on riiklik maksustamise kord, mis meil mitte üksnes ei takista kalatööstust, vaid ähvardab hävitada selle koguni. Kalatööstuseid, näit. kilusoolajaid, kellel tuleb töötada mitmel pool, maksustatakse iga püügikoha järgi eraldi. Niisugustel oludel on aga võimatu töötada korralikult ja see ajab ka kõrgeks kalahinnad. Edasi on alaliseks nurisemise põhjuseks kalameeste keskel liig kõrged sadamamaksud kalapaatidelt, millega võrreldes puulaevad soodsamas seisukorras. Asja korraldamiseks on alguses vajaline riiklik toetus ja paratamatult ka väljaveokontroll. Et esineda suurema eduga ja väärikselt välisturgudel, selleks tuleks luua suurem keskkorraldus, kelle ülesandeks oleks välisturgude ja nende nõudmiste tundmaõppimine, meie kalakaupade tutvustamine ning turulesaatmine. Üksikud töösturid ei suuda

siin palju ära teha. Ka tuleks kaubalepingute sõlmimisel pidada silmas, et riikides, kus loota meie kalakaubale turgu, si-seveetolle ei aetaks liig kõrgeks, mis raskendaks meie kalakauba võistlemist seal. Eriti tuleb rõhku panna transpordi korraldamisele, et oleks võimalik transporteerida sisevete kalurite püüki suurematesse keskkohadesse. Lätis näiteks ehitatakse 4 eluskalade vagunit, kuna Läti sisemaal kala õieti ei olegi. Kui on leitud turg ja korraldatud transport, siis ei vaja kalur riigilt mingisugust toetust. Tarvis on asutada kalade alalhoidukohti. Väljaveo teostajad peavad olema kapitalivõimelised koondused.

Läbirääkimiste lõpul teeb juhataja kokkuvõtte avaldusele tulnud soovidest. Need on lühidalt kokkuvõttes järgmised:

1. Kohalik kalasadam tuleb kõigepealt selles sihis korraldada, et seal oleksid kalade hoidmiseks tarvilised külmad ruumid.
2. Kalamüügil tuleb välismaa eeskujul panna maksma oksjonisüsteem.
3. Sadamamaks kalapaatidelt tuleb võtta revideerimisele.
4. Tuleb muuta kalapüügi kohtade maksustamise süsteem.
5. Tuleb parandada krediitolusid kalatööstureile.
6. Tuleb teostada kala väljaveo kontroll.
7. Välismaaga kauplemiseks on vajaline luua tugev keskkorraldus.
8. Tuleb korraldada kalade transporti.
9. Meie konsulaatidele välismaal tuleks saata kalakauba proovid.
10. Otsida kaitset järeletegemise eest meie kalakonservide nimetusele.

Välistellimiste komisjoni tegevusest.

Kaubandus-tööstusministeeriumi juures asuva tellimiste läbivaatamise komisjoni tegevuse kohta 1925. a. jooksul on seatud kokku aruanne. Et nimetatud komisjoni moodustamise tähtsa-

maks eesmärgiks oli anda võimalikult kõik riigiasutuste ja ettevõtete tellimised mitmesuguste tarvete alal kodumaa tööstusele, siis ei ole

liigne tutvuneda tema tegevuse ja selle tulemus-
tega lähemalt, milleks aruandest kokkuvõetult
toome mõnesuguseid huvitavaid andmeid.

1925. a. jooksul on komisjon pidanud 28 istungit, kus vaadatud läbi ja otsustatud üldse 337 esitist. Neist esitistest on olnud 260, kus on nõutud välisvaluutat; 31 esitist on kodumaasaaduste ja 46 esitist välissaaduste ostude kohta, mille üldsumma ei ulatu üle 100.000 Emrk. riigi eelarves ja seepärast esindatud komisjonile ainult informatsiooniks.

Siinkohal ei ole liigne tähendada, et 1924. a. komisjon pidas 28 istungi, ja läbivaadatud esitiste arv oli üldse 183; kui võtta arvesse, et 1924. a. komisjoni töö algas 10. apr., siis näeme, et möödunud 1925. a. komisjonis läbivaadatud esitiste arv, võrreldes 1924. a. arvuga, on kasvanud ümmarguselt 50% võrra.

Nimetatud 260 esitises, milledes välismaa saaduste ostuks nõutati luba, on nende saaduste ostuks nõutud välisvaluuta üldsumma Emrk. 713.848.289,97. Esitisi läbi vaadates on komisjon sellest summast lubanud osta Emrk. 552.366.598,03 väärtuses esemeid. Esialgse üldsumma vähendamiseks on annud põhjust mitmesugused asjaolud, näit. on 16 esitist, üldsummas Emrk. 43.888.483, lükatud tagasi põhjustel, et asutustel ostu teostamiseks riigi eelarves polnud krediiti või see oli määratud teiseks otstarbeks; 24 esitise üldsumma Emrk. 26.256.537,69 läbivaatamine lükati odasi, sest läbivaatamisel selgus, et asutused ostu teostamise võisid lükata edasi ning vaja oli selgitada, kas ei ole võimalik kodumaa tööstuselt saada soovitud esemeid; 18 esitist Emrk. 35.177.711,25 väärtuses lükati tagasi, sest soovitud esemeid võis anda kodumaa tööstus; 2 esitise üldsumma Emrk. 627.000 läbivaatamisel leidis komisjon, et ostud juba teostatud ja komisjoni seisukoha avaldamine tagantjärele liigne.

Üksikute ministeeriumide ja nende asutuste esitiste puhul tehtud otsused on esindatud rahaja kaubandus-tööstusministritele, kes komisjoni otsustes lubatud summasid mõnel puhul vähendanud; selle tõttu on välistellimiste lõ-

puline üldsumma jäänud püsima Emrk. 536.276.598,03 peale.

Nagu 1924. a. oli möödunud 1925. a. komisjonilgi esitise läbivaatamisel esimeseks küsimuseks: kas soovitavaid esemeid suudab anda või valmistada kodumaatööstus. Ülesseatud küsimuse lahendamise juures on tulnud otsida muidki abinõusid, et aga hoida ära valuuta väljaandmist; seejuures on sageli tulnud asuda tellija asutusega just kui vaenujalale, et teha selgeks ja panna maksma kokkuhoidmise põhimõtet.

Kui 1924. a. tegevuse aruandes komisjonil riigiasutuste tellimiste äraandmise juures pahahti tuli konstateerida ükskõiksust ja umbusaldust kodumaatööstuse ja tema võimete vastu, samuti pimedat usaldustki välismaa tööstuse ja toodete headusse ning tähelepandavalt agarustki tellimiste äraandmiseks välismaale, siis tuleb küll 1925. a. kohta konstateerida, et asjas sündimas teatud pööre, mis, vaatamata üksikute juhuste peale, mil tellimisi välismaale taheti anda, siiski lubab ennustada, et meie ametiasutustes usk meie tööstuse võime ja toodete vastu ärkamas ja neist lugupidamine tõusmas.

Kuid mitme riigiasutuse poolt on ka komisjonist mööda minnes talitatud vabariigi valitsuse määruse vastu ning ostetud asju välismaalt, mida väga hästi oleks võidud valmistada kodumaal. Kõigist seesuguseist väärnähtusist on komisjon teatanud vastavatele ministritele ja riigikontrolöridele.

Komisjon on ka möödunud aasta jooksul püüdnud teha selleks kõik, et välisvaluuta väljavoolu riigiasutuste ja -ettevõtete ostudel ja tellimistel piirata viimase võimaluseni ja et kõik, mida kodumaa tööstus suudab valmistada vähegi vastuvõetavatel tingimustel, ostetaks kodumaalt; seejuures on annud komisjon rea juhatusi ja näpunäiteid asutustele tellimiste äraandmise ja teostamise puhul.

Tahaksin loota, et töö, mis tehtud, ei jää tagajärgedeta ja peagi riigiasutused ja -ettevõtted ise endale vabatahtlikult komisjoni ülesande teevad kohuseks ja sundimatult hindavad kodumaatööstust ja tema võimeid, seades iga ostu ja tellimise puhul esimeseks küsimuseks, kuidas saada vajalisi esemeid kodumaalt ja kuidas hoida ära välisvaluuta tarvitamist.

—Ar.

Soome puukauba väljavedu ja välisturud.

Rekordiline 1925. aasta väljavedu. Puuturu väljaveateid.

Val. Teder.

Soome puu ja puukauba väljavedu on aast-aastalt suurenenud ja nagu nende ametlikest ja ka Soome saeveskite omanikkude liidu andmeist

selgub, on 1925. a. puu ja puukauba väljavedu olnud isegi eelmise — 1924 — aasta rekordilisest väljaveost suurem.

Teadagi, et 1924. aasta peale üle miljoni standardiline puu ja puukauba väljavedu on esimene sarnane kogu Soome ajaloos, mille läbi Soome tõusis kogu Euroopa tähtsaimaks puu ja puukauba väljaveomaaks. Ent, nagu juba tähendatud, on aga 1925. aasta väljavedu veelgi suurenenud ja jõudnud 1.039.910 standardini; sellest on välja veetud 1.031.722 standardi saetud puukaupa (puna- ja valgepuu) ja ümmargust puud 3,6 milj. kbm., — viimase hulgas ka 1,4 milj. kbm. paberipuid.

Seega on 1925. aastal veetud välja umbes 20 tuhat standardi metsamaterjale enam kui 1924. aastal, mille läbi Soome läinud aasta metsamaterjalide eksport suurem oli isegi Rootsi omast, kust selle ajaga on veetud välja ainult 1.016.420 standardi, seega ümmarguselt 20 tuhande standardi võrra vähem kui Soomest.

1925. aasta metsamaterjalide väljavedu Soomest olevat kujunenud isegi võrratumalt paremini kui seda suvel võis loodata, mille tõttu ka häid väljaveoteid 1926. a. kohta julgeti ennustada.

Mis puutub aga 1925. aastal saavutatud edusse, siis peab selle tähtsaima teguri — Soome puutöösturite koostöö — siinkohal eriliselt rõstuma välja. Jah, töösturite ning kaupmeeste organiseerumise, nende omavahelise koostöö tähtsust hinnatakse iseäranis praegusel kaubandusliku depressiooni ja välis-turgude terava küsimuse aegjärgul õige kõrgelt (v. muu seas „K.-t.-k. Teataja“ s. a. nr. 4, lk. 108 — „Kaupmeeste ja töösturite organisatsioonid Soomes“) —, kuid läinud aasta augustikuus aset leidnud Soome puutöösturite sammud on kinnitanud selle ettevõtte tähtsuse, kuna 1925. aasta hilgav edu on ju peaaegselt Soome metsaeksportööride ühise müügipoliitika saavutus, sest, nagu teada, iseke-kis käsikäs töötades fikseerisid läinud aasta (augustikuus Soome metsaeksportöörid (-töösturid) puukaupade müügi minimaalhinnad, mille tagajärjel kaubandus tunduvalt stabiliseerus ja eksportööridel võimaldus aasta viimase nelja kuu hilgavalt möödumine. Kui aga tuletame meele seda, et selline edu on saavutatud ajal, mil metsamaterjalide hinnad näitasid juba 1924. aastal alustatud langust (mõnel kaubaesemel isegi kuni 25 protsendini) põhjusel, et peale üldise hindade langemise — (mis iseenesest küll väljavedu soodustas) mõjusid hindade langetamise sihis veel metsamaterjalide üleproduktsoon, metsaga kauplejate omavaheline halb organisatsioon, koostöö puudus, ja lõpuks — rohke Vene metsa väljavedu (Valgel merel), — siis saame Soome puutöösturite sammu ja edu tähtsust hinnata seda kõrgemalt.

Nii on Soomest ametlike andmete järele

puud ja puukaupa veetud välja 1924. aastal — 2839 miljoni ja 1925. aastal — 3012 miljoni Soome marga väärtuses, s. o. kaugelt üle 50 protsendi üldväljaveost: 1925. aastal — 54% ja 1924. aastal — 57%.

Siinjuures peab veel täienduseks lisama juure seda, et ehk küll sealged vähemad puutöösturid ei saanud pidada kinni kokkuleppe minimaalhinnadest, ei ole suutnud see asjaolu üldiselt avaldada mingit mõju, vaid suurtöösturite ettevõtte on lõppenud suure eduga.

Mis puutub aga Soome puu ja puukauba välis-turgudesse 1925. ja 1924. aastail, siis on Soome saeveskite omanikkude liidu andmeil saetud puukauba (puna- ja valgepuu) 1925. ja 1924. a. väljavedu olnud juhitud järgmistele turgudele (standardides):

Euroopa turgudele:

	1925. a.	1924. a.
Inglismaa	446.337	421.228
Holland	175.976	189.022
Belgia	134.423	115.308
Saksamaa	87.556	50.592
Prantsusmaa	76.605	125.306
Daani	53.944	65.663
Rootsi	17.188	15.723
Norra	1.468	2.284
Hispaania	804	761

Aafrika turgudele:

	1925. a.	1924. a.
Lõuna-Aafrika	20.544	19.999
Egiptus	6.145	2.932
Hispaania, Aafrika	4.455	1.191
Portugaalia, Ida-Aafrika	3.577	512
Marokko	145	151

Ida turgudele:

	1925. a.	1924. a.
Persia	1.153	483
Briti Ida-India	62	32
Austraalia	67	—

Ameerika turgudele:

	1925. a.	1924. a.
Argentiina	630	525
Ameerika-Ühisriigid	510	—

ja peale selle veel

	1925. a.	1924. a.
muudele turgudele	133	159.

Seega on Euroopa üheksast nimetatud turust ainult kolm (Hollandi, Prantsusmaa ja Norra) näidanud vähenemist, kuna ülejäänud kuus turgu kõik näitavad suurenemist, iseäranis Inglismaa ja Saksamaa. Eriti tähelepanev on aga Aafrika maade vastavate turgude laienemine (Egiptus, Hispaania, Aafrika, Portugaalia, Ida-Aafrika), kuna ainult Marokko turg näitab vähest kokkutõmbumist. Ülejäänud Soome puu ja puukauba turud on vähema tähtsusega, kuid sealgi paistab silma tunduv laienemine.

Soome puu ja puukauba tähtsaimaks turgu-

deks on ja jäävad Euroopa turgudel Inglismaa ja Aafrika turgudel Lõuna-Aafrika. Väga võimalik, et Inglise söestreik ja sellega kaasaskäivad kõrvalnähtused, nagu ebasoodsus metsamaterjalide väljalaadimisel Inglise sadamates jne., metsade väljaveole sinna sünnitavad takistusi, kuid peaaegu loota seisukordade paranemist, mille tagajärjel nõudmine iseäranis suureneb.

Mis puutub aga üldise puuturu praegusse seisukorda ja tuleviku väljavaadetes, siis ennustab The Baltic and White Sea Conference puuturu lähemat elavnemist, mille tagajärjel prahiveo hinnadki tunduvalt tõusvat, mida ka juba Skandinaavia lehtede teatel Valgel merel näha on.

Puuturu praeguse seisukorra ja tuleviku väljavaadete kohta tähendab The Baltic and White Sea Conference, et „1924. ja 1925. aastail iseloomustavaks nähtuseks oli pea katastroofiline puu ja puukauba hindade langemine. Rääkimata juba üldisest hindade langusest peituvad selle asjaolu põhjused üleproduktioonis, puukaupmeeste vahelise organisatsiooni puudumises ja Vene metsa väljaveos Valgel merel. Venelased paiskasid oma puukaupu nii rohkel arvul turule ja ujutasid neid mõlema aasta väljaveo sesooni keskel oma kaubaga üle, et aga müüa maha, valmistamiskulude peale tähelepanu pöörmata. Selleks hoidsid nad hindu madalamal kui seda Soome ja Rootsi puueksportöörid nõudsid.

Tänavune sesoon, mis avati pealegi hilja, pakub seisukorralt hoopis teist pilti. — Endisi kogemusi arvesse võttes ei ole tänavu kevadel sõlmitud paljusid tehinguid. Ka müük on organiseeritud paremini, produtseerimine on müügiga seatud vastavasse vahekorda ja eksportööridele on nende seisukorra kindlustamiseks antud toetust, nii et nad võivad meeeldi enne kauba lasta seista talve läbi ladudes kui ta kasuta maha müüa.

Venelased ei ole oma viimaste aastate väljaveo sesoonidel ilmutatud samme seni korranud ja ei ole ette näha, et nad seda veel käesoleva sesooni viimastel kuudel ette võtavad. Selle tagajärjel on puu ja puukauba hinnad viimase üheksa kuu jooksul püsinud oma kõrgusel, lan-

gust oli vaid märgata siis, kui venelased avaldasid oma esimesed puuturu seisukorra teated.

Vastandiks eelmisele aastale on käesoleva väljaveo-sesooni jooksul olud Inglismaal tunduvalt halvenenud, tarvitus aga on jäänud endisele tasapinnale, vaatamata söestreigi mõjul tööstuses tekkinud depressioonidele. Ka Belgia ja Prantsuse importööride sisseostud katkesid ühel ajal frangi langemise algusega. Ent nende maa-de tarvitus ja nõudmine on suur, missuguse rahuldumist frangi stabiliseerumise ootel vast mõneks ajaks võib lükata edasi, kuid siiski ühel või teisel viisil mõõdapääsmata peab viima läbi.

Ülaltoodust on silmnähtav, et paljud asjaolud ennustavad peatset suurejoonelist puukaubandust, ja et pakkumine nõudmist rahuldab, siis peab ka selle tagajärjel arvestama kõrgendatud charter-tegevusega. Seepärast kordame oma lugetele, ilma et tahaksime kuulutada ette, et puu prahiturgude kõvenemisse igatahes on põhjust uskuda ja ei ole mingisuguseid aluseid tehingute sõlmimiseks, missugused ei võimalda õigustatud kasu.“ —

Nii The Baltic and White Sea Conference avaldus puukaubanduse ja prahimäärade väljavaadete kohta (v. ka K.-t.-T. nr. 16, lhk. 530).

Kuivõrra nüüd õigustatud olid Soome vastavate ringkondade alused paremate väljavaadete kohta 1926. aastal, on küsitav; siiski võib igatahes aasta viimastelt kuudelt oodata tunduvalt muudatusi, mille tagajärjel seisukord kujuneb selgemaks.

Igatahes ei ole seal jäetud kasutamata ka endiste aegade kogemusi eksportööride koostöö alal, vaid müügi- ja järjest paremini korraldamisega loodetakse seal õigustatud edu peale.

Nagu Soome Panga kuukirja septembri numbrist leiame, on kuni septembrikuu keskpaigani metsamaterjale müüdüd 840.000 standarti 800.000 stand. vastu 1925. a. sama aja jooksul.

Ja mitte ainult siin, vaid, nagu edasi kuulda, on soomlastel isegi laevasõidu alal suuri kavatsusi. Kavatakse laiendada Kesk-Euroopa otseühenduse sisseseadmisega oma laevasõiduliine.

Tallinn, 2. okt. 1926. a.

Eesti linatööstus.

Toorlina puhastamise tööstus meie kodumaal on võrdlemisi noor. Tema eluiga ulatub vaevalt paar aastat üle 20. Esimesele toorlina puhastamise vabrikule pani aluse insener M. Kissa, kes olles 1911. a. Riia politehnikumi keemiaosakonna lõpetanud, oma kodukihelkonnas — Hallistes —

põllumeeste keskel pani mõtte liikuma, loobuda senisest kodusest linaharimise viisist ja asutada lina puhastamiseks ajanõuetele vastav mehaneeritud vabrik. Ins. M. Kissa poolt propageeritud mõte leidis Halliste kihelkonna põllumeeste seas poolehoidu ja selle teostamisest haaras ko-

haline põllumeeste selts kinni. Esimeseks tege-
likuks sammuks sel alal oli hra Kissa komandee-
rimine välismaale, et ta seal tutvuneks moodsate
linaharimise viisidega. Ei ole liigne tähendada
siinkohal, et kuigi Halliste kihelkonna põllume-
hed tuntud on kui jõukad ja edumeelsed maa-
harijad, nad ins. Kissa poolt propageeritud mõt-
test jalamaid kinni poleks hakanud, kui neid sel-
leks poleks sundinud peamiselt just teravaks
muutunud põllutööliste, eriti linaharijate, puudus
ja nende kõrge tasetas, sest kodune linaharimine
on raske ja tolmurikas töö, mida teha tuleb tal-
vistel külmadel aegadel külmades rehelaustes
ruumides. Nii tuleb järeldada, et ins. Kissa
mõtte teostamisele asumiseks ka tarviline pind
ei puudunud.

Ins. Kissa välismaa reisilt tagasijõudmisel
loodi Halliste linaharimise ühisus, kes 1913. a.
asus linaharimise vabriku asutamisele Abja val-
la „Tümsi“ talus. Vabrik oli esimene sarnane
Venemaal ja tolleaegse Vene põllutööstus-
riumi poolt leidis vabriku asutamine sooja poole-
hoidu ja toetust ning anti vabriku sisseseadmi-
seks 25.000 kuldrubla.

1914. a. jõut. vabriku ehitusega ja sisesead-
misega lõpule ning vabrik algas tööd; kuid kaua
ei saanud korralikult tööd teha. Tuli ilmasõda
ja ins. Kissa oli sunnitud sõjaväeteenistusse as-
tuma, kust ta alles 1917. a. vabanes ja oma poole-
leijäänud tööd võis jätkata. Eesti iseseisvuse
ajal on Halliste linaharimise vabrik, nüüd ümber
nimetatud „Abja värnitsa- ja linatööstuse-ühis-
suseks“ ja tema energiline juhataja ins. Kissa
kodumaa linaharimise tööstuse ja tema arenemi-
se eesotsas seisnud. Vabrikut on ajaajooksul laiendatud ja täiendatud. On juure asutatud värnit-
savalmistamise osakond, jahuveski ühes püülijah-
vatamisega ja saeveski. Möödunud aastal seati
üles Belgia linaasjanduse eriteadlase van Steen-
kiste konstrueeritud linamurdmise- ja -puhasta-

A/S „DEDALUS“

TALLINN

Narva m. nr. 19

Telefon 14-50

Valmistab:

Metalli stantsimise osakonnas

igasuguseid konservi-,
värvi-, saapakreemi- jne.
toose

Litograafia osakonnas

igasuguseid trükitöid
pleki ja paberi peale

Töö kunstimaitseline

Headuse ja odavuse
poolest väljaspool võistlust

misemasin, milline ühe tunni jookul umbes 2½
pd. puhast müügivalmis linatööstuse annab. 1925.
a. sügisel vabrikut tabanud tuleõnnetus, mis
värnitsa ekstraheerimise ja linapuhastamise vir-
vide osakonnad ja saeveski hävitas, ei pannud
vabrikut mitte täielikult seisma, vaid töö võis
jätkuda, ehk küll vähemal määral; nüüd on aga
hävinud osad uuesti üles ehitatud ja korda
teatud.

Vabriku senist tegevust pildistab järgmine
tabel:

	1920. a.	1921. a.	1922. a.	1923. a.	1924. a.	1925. a.
Tööliste arv	70	96	75	100	117	150
Toodang: puhast. lina pd.	6.000	5.210	2.464	10.000	9.869	15.000
takku pd.	—	—	2.939	—	—	—
Väärtus Emk.	3.600 000	5.605.350	4.194.380	18.000 000	22.455.000	20.000.000

Abja värnitsa- ja linatööstuse-ühisuse vabriku
direktori ins. M. Kissa asjatundlikul juhatusel ja
kaasabil on ellu kutsutud järgmised toorlina
puhastamise vabrikud:

Võru linatööstus-ühisuse toorlina puhasta-
mise vabrik, Võrus, Riia tän. nr. 59.

Nimetatud ühisus on 1920. a. ellu kutsutud,
kuna vabriku sisseseadmine 1922. a. lõppes ja

tööd samal aastal alustati. Vabrikus sisseseade koosneb: 1 takupuistaja, 2 murdmisemasinat ja 42 puhastamisvirri, milledele jõudu annab „Wolff“ 100 h.-j. lokomobiil. Peale linaharimise on vabriku juures veel jahuveski ühes püüli-valmistamisega. Ettevõtte võib läie töövõimega töötades 65 tööli-ale tööd anda. Tema tööliste arvu ja toodangu üle annab pildi allpool järgnev tabel:

	1922. a.	1924. a.	1925. a.
Tööliste arv.	45	83	Eitöötanud.
Toodang:			
puhast. linu pd.	455	837	
takku pd. . .	380	3944	
Toodangu väärtus			
Emk. . . .	584.900	6.794.748	

(Järgneb.)

Uusi määrusi välismaalaste kohta Rootsis.

13. juulil 1926 sõlmitud lepingu kaudu on kaotatud passide viseerimise sundus Rootsi ja Saksamaa vahel, alates 1. oktoobrist 1926. Seega ühenduses olevate raskuste kõrvaldamiseks, eriti tööturu suhtes, on töötatud välja ettepanek muudatusteks 11. detsembril 1925 (nr. 473) määruste kohta, mis puutuvad Rootsis viibivate välismaalaste järelevalvesse, samuti ka määruste kohta 8. juunist 1917 (nr. 475), mis puutuvad riigis viibivate välismaalaste järelevalvesse. Seega ühenduses on avaldatud 4. sept. 1926 uued määrused, mis muudavad endisi korraldusi ja millede sisu on peajoonetes järgmine:

Passi ja viseerimise sundus hoitakse alali seni maksvates piirides, kuid selle muudatusega, et Saksa riigi alamad on nüüd vabastatud sellest sundusest. Samuti püsib alali peatuslubaraamatute süsteem (systemet med uppehallsbocker) teatavate välismaalaste jaoks, kes asuvad Rootsis ja kellel ei ole passe.

Välismaalane, kes Rootsis tahab saada töökoha, peab muretsema endale erilise tööloa, kui tema pass ei ole varustatud viisumiga. Viisum antakse kas loaga töökoha võtmiseks või selle keeluga. Viisum, millel ei ole eelnimetatud keeldu, on maksev töökoha võtmise loa. Juhtumisel, mis puutub erilisse töövõimalusse, kui niisugust välismaalasele pakutakse, tuleb tähendada järgmist: kui välismaalane sõidab sisse Rootsi otstarbega siin võtta teenistuskohaks, peab ta oma passi eeskätt varustama viisumiga, millel vastav luba. Vastav palve antakse või saadetakse sisse kas paluja enese või tema tööandja või kellegi muu poolt kolmes eksemplaris blanketil kindlaks määratud formulariga ja makstud kirjas kas otseteed sotsiaalvalitsusse (Sotsialstyralsen) või politsei-asutusele selles kohas, kus töökoha soovitakse, või Rootsi saatkonnale või viseerimisõigusega Rootsi konsulaadile, millised asutused palve saavad edasi sotsiaalvalitsusele. Sotsiaalvalitsuse ülesandeks on säärased palved vaadata läbi. Kui välismaalane asub Rootsis ja tal on

soov siin saada töökoha, peab tema vastava palvega esinema selle koha politseivõimude ees, kus temal alaline elukoht, või kui tal säärast alalist elukohta pole — Stokholmi politseivõimudele. Politseiasutus peab saatma seesugused palved sotsiaalvalitsusele, kes annab teada küsimuses võetud seisukohast. Sotsiaalvalitsuse otsuse peale ei või kaevata edasi. Töökoha võtmise luba märgitakse passile või peatusloa-raamatule ja sellel peab olema tähendatud aeg, mille jooksul see maksev. Töökoha võtmise luba võib sotsiaalvalitsus tühistada, kui selleks esinevad põhjused. Ka selle peale ei või kaevata edasi.

Seni maksvad määrused välismaalaste sissesõidu keelu ning väljasaatmise kohta jäävad edasi maksma, misjuures seatakse sisse määrus välismaalaste sissesõidu keelu kohta, kelle pass ei ole varustatud töösaamise loaga, juhtumisel, kui seda nõutakse. Välismaalane, kes meelega annab valeteadid või keeldub temale vastavate võimude poolt välismaalaste järelevalve määruste põhjal ettepanud küsimuste peale vastamast, langeb karistuse alla kas väljasaatmise näol või trahviga 10 kuni 5000 kroonini.

Uued määrused astusid jõusse 1. oktoobrist 1926.

Ühtlasi on kirjutatud ette, et välismaalased, kes Rootsi asunud 30. septembril 1926 ja kellel sel ajal viisumeid pole nõutud, on seega ühtlasi saanud loa töökoha pidamiseks, mis maksev edaspidiste korraldusteni, ja välismaalane, kellel samal ajal viisumit nõutakse, on seega ühtlasi saanud töökoha võtmise loa ajani, milleni viisum maksev. Kui käesolevate määruste maksma hakkamisel välismaalasel teenistuskohaks olemas ja kui temal puudub passil töökoha võtmise luba, jääb sotsiaalvalitsuse otsustada, kuivõrra käesolevad määrused tema suhtes tulevad panna maksma (s. t. kas välismaalane tuleb saata välja või mitte) või kas tuleb temale anda luba teenistuskohaks pidamiseks ülalnimetatud määruste kohaselt.

Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja

eiakorralisel üldkoosolekul 30. septembril esines koja abiesimees hra R. Renning referaadiga aine üle: „Eesti tööstus ja Nõukogude Liidu turg“.

Kõigepealt toonitas referent eelseisva Leedu ja Nõukogude Liidu vahelise kaubalepingu sõlmimise tähtsust, kuna see on esimene sellearvanane Nõukogude Liidu ja Balti riikide vahel. Mis Eestisse puutub, siis rõhutab referent, et vaatamata kaubalepingu puudumisele on meie tööstussaaduste väljavedu Nõukogude Liitu järjekindlalt ja kiiresti tõusnud; viimase 3½ aasta jooksul on sinna läinud lgi 25% meie tööstuslikust üldväljaveost, kusjuures käesoleva aasta I poolal see protsent ulatus isegi 45-ni. Kuid neid töösturite oma jõul saavutatud s.demeid Nõukogude turuga peab kõvendama ja laiendama meie turgude puudusel kirats, tööstuse ja seega ka üldmajanduse huvides. Arvesse võttes kaupu, mida Nõukogude Liit üldse sisse veab, võiks meie tööstus välja vedada Nõukogude Liitu, ilma et see nõuaks suuremat kapitalide mahutamist ettevõtetesse, kogusummas üle 6 miljardi marga eest saadusi, sellest paberkaupu — 1½ miljardi, tekstiilkaupu — 3 miljardi, nahkkaupu — 750 miljoni, metallsaadusi 500 miljoni, tsementi — 500 miljoni mk. eest. Praegune väljavedu ulatub vaevalt ¼-ni sellest võimalikust väljaveost, kusjuures sinna minevate kaupade nimestik piirdub pea ainult paber-, tekstiil- ja nahkkaupadega. Referendi arvates on selge, et Nõukogude Liidus suured võimalused avaneksid meie tööstusele laialdast turgu leida, mida keegi ei eita; kaheldakse ainult selles, kas on võimalik Nõukogude turuga alalisi ning kindlaid ärilisi suhteid luua, kuna ju Nõukogude valitus seab oma majandussuhted ärarippuvusse üldpoliitikast. Ometi vastavad aga majandussuhete kestvus ja kindlus mõlema poole huvidele, ja kahtlemata võiks leida niisugust majanduskokkuleppe vormi, mis kõrvaldaks kõik kartused. Peale selle kuulub arvamist, nagu ei oleks Nõukogude Liidul üldse tarvidust Eesti kaupade järele, kuna seal ju oma tööstust igavisi arendustatakse ja arendatakse. Kuid ka see arvamine osutub alusetuks, sest kuigi seal tööstus areneb ja kohati kii-

relt, ei suuda ta praegu ega ka lähemas tulevikus kaugeltki siseturu nõudeid katta. Kõige paremaks tõenduseks kõigi nende kartuste alusest on tõsiasi, et Eesti töösturid kõigi abinõudega püüavad ühendust Nõukogude turuga tihendada.

Järelikult on vaja sõlmida majanduslikku lepingut Nõukogude Liiduga. Ku'd ei saa tarvitada harilikku kaubalepingu vormi, vaid aluseks tuleb võtta kontingentide põhimõte, kindlaks määrates lepingus iga-aastase Eesti kaupade sisseveo alamäärana Nõukogude Liitu teatud aja peale; see oleks suureks mõõdukuseks meie tööstusele sealse turu laiendamise kui ka kindlustamise mõttes. Meie suurtel metallitehastel oleks v.a võimalik sealt suuremaid tellimisi saada ka vagunite, laevade jne. poole, mille saamisega 6-miljardiline kogusumma tugevasti tõuseks.

Majanduslepinguse tuleb üle, võtta ka tollikonventsioon, millega alandaks Nõukogude sisseveotollid meie kaupade pealt, mis väga tähtis oleks, sest tollid mängivad Nõukogude Liidus, vaatamata väliskaubanduse monopolile, sama osa nagu mujal, kuna nad kalkuleeritakse kaubahindadesse.

Lõpuks eitas referent järgmise resolutsiooni, mis üldkoosoleku poolt heaks kiideti:

„Pidades silmas Eesti suurtööstuse tekkimist Vene turu varustamiseks ja tema vastuvaidlematut võitlusvõimet teiste maade tööstusega Nõukogude Liidu turule pääsemiseks ja võttes arvesse seda, et võimalik oleks praeguse olukorra juures ilma suuremate kapitalide mahutamiseta ettevõtetesse märksa suurendada saaduste valmistamist väljaveoks Nõukogude Liitu, — Eesti ja Nõukogude Liidu kaubanduskoja üldkoosolek tunnistas ajakohaseks majandusliku lepingu sõlmimise Eesti ja Nõukogude Liidu vahel, et seega kindlustada tähtsamatele Eesti tööstusharudele iga-aastast väljaveo miinimumi Nõukogude Liitu, kusjuures leping sisaldaks ka tollikonventsiooni, mis kõige paremini aitaks kaasa kaubanduse arenemisele mõlemate maade vahel.“

Teiste riikide majanduslik elu-olu.

Soome:

Esimene toitlusnäitus avati Helsingis 1. oktoobril. Korraldajaks on „Suomen Messut“. Väljapanijaid rohkesti, nimelt: piimasjanõuduse alalt 22, margariini 7, jahuveski ja tangude 8, leiva ja kondiitri 17, jookide 26, ka-

landuse ja metsastuse 13, aiavilja 14, tubaka 10, masinate 10, kõõgi sisseseadete 17 jne. Juba esimesel päeval käis näitusel ligi 5000 inimest. Näitus on avatud 6. oktoobrini. Üldse on näitus praegu kõige tähtsamaks sündmuseks maal. Ajalehed propageerivad ja kirjutavad lehekülgedele

laupa ainult tootlusnäitusest, toiduainetest ja seaduste andmisest toiduainete kontroleerimiseks.

Vene metsatööstusest kõneles Soome statistika keskbüroo juhataja dr. Kovero rahvamajandusliku seltsi koosolekul 23. septembril, mille kõne sisust siin mõni sõna:

Vene valitsuse ametliku statistika järele oli a. 1912 kogu Venemaa saeveskitoodang 2.14 milj. stand. Nõukogude Vene esimestest aastatest sel alal pole palju kõnelda. Aga aastast 1920 peale hakkab saeveskitööstus näitama elumärke, nimelt oli toodang:

1920. a.	234.000	stand.
1921. „	231.000	„
1922. „	414.000	„
1923. „	875.000	„
1924. „	1.000.000	„
1925. „	natuke üle 1 milj. stand.	

Aga viimasel aastal oli märgata juba kahenemist. Suured kavatsused uute saeveskite, tselluloosivabrikute ja vineerivabrikute asutamisest ei tõestunud. Viimase juuli-augustikuu toodang oli vaevalt 50% sellest, mis toodangus oli ette nähtud. Käesoleva aasta algul oli välismaale saadetud müügipetsifikatsioon ainult 30.000 stand. ja et seisukord väga hea ei ole, seda tõendab see, et Prantsusmaale müüdud 22.000 stand. on võimalik saata ainult 1500 stand. Vene saeveskitööstuses, nagu tööstuses üldse, olevat kapitali puudust rabavalt tunda. Vabrikud ei suuda isegi oma töölistele maksa palka korralikult ja vabrikute masinaid olevat hädasti vaja uuendada. Riigi käes olevad monopolid metsade kasutamiseks on tõotanud aast-aastalt kahjuga. Olgugi, et Venemaal on 182 milj. hektari metsi ja et eeldused metsatööstuse arenemiseks on soodsad, siiski ei või lähemal ajal olla sealt poolt karta suurt konkurentsi.

Käesoleval aastal on Soome müünud 905.000 stand. saetud puukaupa. Käesoleva aasta toodangust olevat müümata umbes 150.000 stand. On tõenäoline, et müük sel aastal on sama suur kui läinud aastal. Inglismaa üksi on ostnud ligi 400.000 standarti.

Läti :

Metallraha ja rahatähti oli augustikuu liikvel Ls. 85.634.000.— Nõnda siis suurem summa kui juulikuus, millal liikvel oli Ls. 84.972.000, ja ka rohkem kui läinud aasta augustis — 81.634.000.— Läti kurss on selle aja jooksul jäänud täiesti stabiilseks. Näit. Ameerika dollari keskmine kurss Riia börsil augustikuu oli Ls. 5,19, juulikuus — 5,18 ja möödunud aasta augustis — 5,18. Inglise naela kurss s. a. augustis Ls. 25,22, juulikuus — 25,23 ja läinud aasta augustis — 25,23.

Hoiusummad riigipangas on kasvanud 49.363.000 lati pealt juulis 53.203.000 lati peale augustis. Välisvaluuta tagavara seevastu on aga vähenenud augustis, kuid on siiski suurem kui möödunud aasta augustikuu. Käesoleva aasta juulis oli välisvaluuta tagavara Ls. 36.238.000, augustis seevastu Ls. 35.292.000, aga läinud aasta augustis kõigest 32.396.000 latti. Tunduvalt on suurenenud Läti panga laenud: augustis on laene antud 118.782.000 lati võrra, juulis — 116.973.000, aga läinud aasta augustikuu kõigest 109.661.000 latti. Suurem osa laenudest langeb vekslite krediidi peale, milline augustis ulatus 67.703.000 latini.

Erakrediitasutuste üldbilanss on suurenenud. Esimeseks juuliks oli nende bilanss Ls. 167.287.111, seevastu esimeseks juuniks — Ls. 165.649.619. Kõige suurem bilansi tõus on aktsiapankadel. Nende rahaasutuste bilanss suurenes 124.232.111 lati pealt juunis 126.868.146 lati peale juulis. Vähem tunduvalt on suurenenud vastastikku krediitseltside bilanss, aga seltskondlikudes krediitasutustes on ta isegi vähenenud.

Tuleb märkida ära teatud agarust uute ettevõtete asutamises. Näit. aktsiaühisusi on asutatud juure viis 1.250-latil. aktsiakapitaliga ja juba tegutsevatest ühingutest on viis suurendanud oma aktsiakapitali.

Protesteeritud vekslite arv ja summa on vähenenud: juunikuus oli protesteeritud vekslite arv 13.175, summa Ls. 3.833.000, aga juulikuus juba 11.946, summa 3.346.000.

Mis puutub väliskaubandusse, siis on ta kahjuks ka juulikuus olnud passiivne ja pealegi veel suuremal määral kui juunis. Juunikuus oli väliskaubandus 5,2 miljoni lati võrra passiivne, aga juulikuus 7,7 miljoni lati võrra. See on nii vaatamata sellele, et meie väljavedu s. a. juulis on märksa suurem kui eelmisel kuul ja suurem kui läinud aasta juulikuus. S. a. juulikuus on veetud välja mitmesuguseid kaupu 17 miljoni lati eest, juunikuus 13,6 miljoni ja möödunud aasta juulikuus 15,1 miljoni lati eest.

Et väliskaubanduse bilanss näitab nii suurt passiivsust väljaveo tõusu peale vaatamata, see tuleb sellest, et sissevedu samal ajal veel tugevamalt on suurenenud. Juulikuus on veetud sisse 24,7 miljoni lati eest Ls. 18,8 miljoni vastu juunis ja 23,7 miljoni vastu eelmise aasta juulikuus.

S. a. juulikuus sisseveo tõus langeb peaaesjaliselt tekstiilkaupade peale. Neid on juulikuus veetud sisse 4.364.000 lati eest 2.963.000 lati vastu juunikuus. Tekstiilkaupadele järgnevad toiduained, mille sissevedu juunikuus ulatub 3.686 tuhande lati peale, aga juulikuus 5.924.000 lati

peale. Toiduainetest on omakorda suuremal määral veetud sisse nisuteri (juunis 739.000 Ls., juulis 1.527.000) ja suhkrut (juulis 1.525.000 lati eest, juuniuus 911.000 lati eest).

Läti tööstuse arenemine avaldub valmistatud saaduste väärtuses järgmiselt: 1910 a. on valmistatud 521 miljoni lati eest, 1922. a. 136 miljoni, 1923. a. 215, 1924. a. 243 miljoni ja 1925. a. 276 miljoni lati eest. Nii siis kõige kiirem tööstuse arenemine on olnud 1924. aastal.

Läbirääkimised Nõukogude Vene valitsusega tellimiste kohta Lätile ei nihku paigast. Peataktistuseks, nagu nüüd selgub, on krediidiküsimus. Vene tahab saada tellimisi järelemaksu peale 6—12 kuuni. Teine tahtisus on poliitilise iseloomuga ja seotud mittekallaletungi-lepinguga.

Ühenduses selle teatega kirjutab „Latvis“ nr. 1487, et läbirääkimised Venega ei vii jaatavatele tulemustele seni, kuni enamlased põhjendavad oma tellimisi poliitilistel tingimustel. Hiljuti teatasid venelased, et nemad Lähti veavad

sisse suuri viljataagavarasid, aga tööpoolest impoorteerisid kõigest paar vagunit rukist. Ka eluslindude saadetus läbi Läti oli tähtsusetu. Ainu tähelepandavam saadetus on puumaterjal.

Vilja import SSSR-ist: 18. septembril impoorteeriti 10 ja 19. septembril 8 vagunit vilja. Kuni 20. septembrini oli veetud sisse 81 vagunit vilja.

Elukallidus Riias tõusis käesoleva aasta algul, saavutades kõrgema seisukoha mailkuus, aga sest ajast saadi langeb ta järk-järgult. Hoolekandeministeeriumi andmete järele maksis päevamoon (ratsion) keskmiselt: jaanuaris 95,37 santiimi; veebruaris 95,65; märtsis 95,50; aprillis 91,28; juunis 98,66; juulis 92,61; augustis 87,85 santiimi. Võrreldes s. a. augustikuu kallidust ja eelmiste aastate elukallidust näeme, et tänavu kallidus oli 3% võrra vähem kui 1920. aastal, 35% võrra suurem kui 1921. a., 34% suurem kui 1922. a., 19% suurem kui 1923. a. ja sarnaneb 1924. aasta elukallidusele, on aga 9% vähem kui 1925. aastal.

Teateid kodu- ja välismailt.

Eesti majanduslikust elust.

Eesti marga kurss oli septembrikuu teisel poolel püsiv. Ühisriikide dollari eest pakkusid ostjad 15. sept. 372 Emk. ja 29. sept. sama palju, kuna müüjad nõudsid 375 Emk. Naelsterlingi eest pakuti 15. sept. 1806 ja 29. sept. 1805 Emk.

Mõnede tähtsamate kaupade hinnad suurmüügil on septembrikuu teisel poolel natuke kõikumud. Odavamaks läksid: nisujahu 5—10 marka puudalt, kaerad 25 m. puudalt, heeringad 100 kuni 200 marka tünnilt, sealih 40 marka puudalt ja linaseemned 40—60 marka puudalt. Kallinesid: rukkijahu ja Poola rukkid 10 marka, Eesti nisu 20 marka puudalt, munad 2160 marka kastilt, suhkur 5 marka puudalt ja Vene nafta 30—35 marka puudalt.

Lina ja puumaterjali prahid näitasid tõusutendentsi.

Tänavune Eesti põllusaak.

15. septembriks oli, nagu riigi stat. keskbüroo kokkuvõtetes tõendavad, rukist, tali- ja sunisu vähem loota kui viimasel viiel aastal keskmiselt saadi. Otri, kaeru ja segavilja oli rohkem loota kui läinud aastal ja üldse viimasel viiel aastal saadi. Kartulisaak on rahuldav. Arvatakse, et kartuleid üle 70 tuhat tonni rohkem saadakse kui eelmisel aastal ja kartulid on paremad. Linu külvati 1925. a. palju ja tänavu vähenes lina külvipind, sest et linahinnad langesid.

Tänavune linakiu kogusaak arvatakse vähem tulevate kui oli eelmisel aastal, aga linakiud parem.

Teraviljasaagi juures võiks arvata, et rukist rohkem tuleb sisse vedada. Kuna põllumehed halba rukkisaaki juba ette nägid, siis hoiti arvata-vasti eelmise hea rukkisaagi aasta rukkid tagavaraks ja seepärast ei peaks rukki sissevedu erakorraliselt tõusma.

Põllumajanduse tähtsamatest eksportkaupadest on võid tänavu septembris märksa rohkem välja veetud kui läinud aasta septembris. Kuna loomatoiduks kasutatava vilja kui ka metsaheina saak tänavu läinud aasta omast on parem, siis võib oodata, et karjasaaduste väljavedu ka edaspidi suurem on kui läinud aastal.

Linu on septembrikuus välja veetud 8.435 pd. Linade puhastamise ja müügi hooaeg ei ole veel alanud. Suurem linade väljavedu tuleb alles aasta lõpul.

Riiklik aadress-raamat 1926.—1927.

Hiljuti ilmus statistika keskbüroo andmetel kokkuseatud ja riigi trükikoja väljaandel 1926.—1927. a. uus riiklik aadress-raamat. Raamat, mis endistest sellistest väljaannetest temas sisalduvate andmete poolest märksa täielikum, annab kokkuvõtliku ülevaate meie riigi- ning omavalitsuse korraldusist, toob seletusi ja juhatusi üksikute asjatoimetuste korra kohta valitsusasutustes, raudteel, posti-telegraafi-telefoni

ning raadio alal jne. Eriti täielik on raamatu aadresside osa, mis peale 10.000 kaubandusliku ja tööstusliku ettevõtte, pankade ning muude asutuste aadresside sisaldab veel riigi- ja omavalitsusasutuste ning ametlikkude isikute — arstide, advokaatide, kohtunikude jne. jne. aadresse, samuti ka andmeid ühingute, organisatsioonide, ühistegeliste asutuste, koolide, raamatukogude, teatrite jne. jne. kohta.

Uus riiklik aadress-raamat, milles sisukord, kirjutused riigi- ja omavalitsuse korra kohta ja pealkirjad kokku seatud Eesti, Saksa, Vene ja Inglise keeles, osutub küll temas leiduvate andmete rohkuse tõttu tarvilikuks käsiraamatuks igale ärimehel, kui eestlasele nii väljamaalaselegi, kes Eestis ärialal tegutseb.

Kaubitsemine Eesti ja Belgia vahel.

Alamalseisev tabel näitab üksikute tähtsamate Eesti kaupade väljavedu Belgiasse viimastel aastatel:

Kauba d.	1923.	1924.	1925.
	Milj. Emk.		
Linnad	449,5	411,6	329,3
Männi- ja kuuselauad ja plangid	23,5	27,3	28,1
Propsid	10,9	27,5	18,7
Vineerist toolipõhjad	5,7	12,4	27,0
Takud	4,2	5,1	2,4
Linaseemned	1,4	12,5	3,1

Eesti üldväljavedu Belgiasse oli neilsamadel aastatel:

	Milj. Emk.	% koguväljaveost.
1923. a.	513,0	9%
1924. a.	517,3	6,6%
1925. a.	411,4	4,3%

Nagu neist Eesti statist. keskbüroo andmetest näeme, on Belgia iseäranis meie linnadele tähtsaks müügituruks. Vähemal määral müüme Belgiasse ka puumaterjali ja puusaadusi. Muid kaupu on Belgiasse seni koguni vähe läinud.

Meie koguväljaveo suurenemisega ei ole väljavedu Belgiasse suutnud pidada sammu, vaid Belgiasse väljaveo % on aast-aastalt vähenenud, olgu küll, et väljavedu Belgiasse 1924. a. isegi suurem oli kui 1923. a.

Meie väljavedu Belgiasse on kõik need aastad olnud suurem kui Belgia väljavedu Eestisse. Belgia vedas meile:

	Milj. Emk.	% kogusisiveost.
1923. a.	218,3	2,8%
1924. a.	131,7	1,6%
1925. a.	233,2	2,5%

Vaadeldes, missuguseid üksikuid kaupu meie Belgiast ostame, selgub, et Belgia väga mitme-

suguste kaupade suhtes meile pakub sisseostu-turgu.

Nimetame siin mõned kaubad, mida Belgiast suuremal hulgal olema saanud 1925. a.

	Milj. Emk.
Latt- ja sordirauda igasug.	91,0
Vits- ja muud peenesordirauda	20,0
Lehtrauda	16,9
Latt- ja sorditerast, igasug.	20,1
Vormrauda	7,9
Raudtraati	7,8
Rauast taotud, pressitud ja valatud kange	4,4
Toomaslakki, jahvatatud	16,9
Kaalisool	7,3
Villu, värvimata	5,9
Kanepit	2,1
Soola	1,2

Peale nimetatud kaupade oleme veel Belgiast mitmesuguseid metallkaupu mõne miljoni Emk. väärtuses toonud, siis veel laskeriistu, klaasi, kummist kaupu, värve jne.

Läti tööstus.

1925. aastal olid Lätis registreeritud järgmised tööstusettevõtted: tekstiiltööstuse ettevõtteid ühtekokku 379, töölise arv 7.171; paberi- ja poligraafiatööstuse ettevõtteid 142, töölisi 4.974; puutööstuses 313, töölisi 8850; metallitööstuses 302, töölisi 9431; mineraalvetetööst. 102, töölisi 3376; loomaproductide ümbertöötamises 113, töölisi 8501; mitmesuguseid teisi tööstusettevõtteid 106, töölisi 2090. Nagu ülaltoodud andmetest näha, on kõige rohkem toidu- ja maitseainete ümbertöötamise tööstusettevõtteid, aga töölise arv on kõige suurem metallitööstuses. Võrreldes ennesõjaaegse tööstusega on tööstusettevõtete arv suurenenud, töölise arv aga vähenenud.

Väljaveotolli ärakaotamine ümbertöötatud puude pealt Lätis.

Läti rahaministeeriumi direktorite nõupidamisel kaaluti küsimust väljaveotolli ärakaotamise kohta ümbertöötatud puude pealt, et kaasa aidata ekspordi edenemiseks. Peale põhjalikku sõelumist asus koosolek seisukohale, et ainult ümbertöötatud puud tulevad tollist vabastada, aga ümbertöötamatud mitte. Asutati eriline komisjon, kelle ülesandeks jääb vastava seaduseelnõu väljatöötamine. Rahaministeerium esitab seaduseelnõu ministrite kabinetile.

10.000 pütti võid

on Läti piimaasjanduse keskühing juba käesoleval aastal välisriikidesse eksporteerinud, 20 mil-

joni lati või ühe miljardi rubla väärtuses. Ühingu võieksport 5 aasta jookul, väljaantud ülevaate järele, arenes järgmiselt: 1921. a. veeti välja 180 pütti, 1922. a. 12.800, 1923. a. 37.071, 1924. a. 39.496 ja 1925. a. 84.275. Nagu ülaltoodud andmetest näha, on käesoleva aasta 9 kuu jookul palju rohkem võid välja veetud kui läinud aastal.

Nõukogude tellimised Saksa paberitööstusele.

Saksamaalt hiljuti lagasijõudnud Nõukogude paberitrusti komisjoni ja Saksa trükipaberivabrikantide liidu vahel sõlmiti neil päevil leping 6000 tonni ajalehepaberi muretsemise peale samade hindadega, mis trust Soomes ja Eestis maksab, ja kuuekuulise krediidiga.

Kuivõrra vastutavad on Vene riiklikud trustid oma äritegevuses?

10. mai 1923. a. määruse järele on „riiklikudeks trustideks niisugused riiklikud tööstusettevõtted, kellele riik iseseisva äritegevuse on lubanud ja kes tegutsevad kaupmehelise kasu saamise sihiga“. Trustid on juriidilised isikud, kes ainult oma varandusega vastutavad (s. o. Vene riik ei kannu mingit vastutust trustide võlgade eest, milline põhimõte on maksev nii sisekui ka välismaa kohta), kusjuures trustide vastutus, tsiviilsead. § 22 järele, piiratud on seega, et natsionaliseeritud hooneid nõudmiste katmiseks ei tohi tarvitada. Mis puutub teistesse, § 22 nimetamata jäänud põhikapitali osadesse, siis on nende müümine ja pantimine lubatud ainult kõrgema rahvamajandusnõukogu nõusolekul. Vastutus piirub tegelikus elus järelkult ainult selle trustide kapitaliosaga, mida tuntakse talituskapitali nime all.

Königsberg Vene transiitsadamana.

Suure tähtsuse Saksa, eriti aga Ida-Preisi, majanduses omab asjaolu, et Königsberg jälle, nagu enne ilmasõdagi, muutub Vene kaunviljade monopoolseks transiitkohaks. Mõlemad hiljuti ehitatud suured viljaaidad Königsbergi sadamas antavat Venele rendile. Ühtlasi andis Königsbergi linnapank Venele lühikeseajalise lombardkrediidid, 1½ milj. Saksa mk. suuruses, üle Königsbergi minevate põllumajandusliikude kaupade ostmiseks. Edasi on Saksa-Vene kaubandusele tähtis eelseisev vabasadamana avamine Königsbergis. Königsberg on niiviisi jällegi muutumas ilma-kaubanduspunktiks läätsede ja kaubanduskeskkohtaks Vene kaunviljade suhtes,

Vene viljasaak ja selle realiseerimine välisturgudel.

Berliini peetakse praegu läbirääkimisi uue Vene krediidid üle, mida kavatsetakse anda talupade näol Venest sisseveetava vilja vastu. Läbirääkimised näivad olevat jõudnud otsustavasse järku. Vene viljaekspordi peakorraldaja — „Eksporthebi“ esimees Bron — jõudis neil päevil Berliini. Ta kavatses külastada Vene viljaga varustatavaid Euroopa turge, et seal kokkuleppeid sõlmida viljaväljaveo paremaks korraldamiseks. Ta kavatses Saksamaal pidada läbirääkimisi eriti selle üle, kuidõrd Saksa kaubandust võimalik oleks senisest rohkem huvitada Vene viljast. Võib oletada, et käesoleval aastal Vene viljaväljavedu märksa ületab eelmise aasta oma. Kvaliteedilt on uus vilj palju parem, mille põhjuseks on osalt talupoegade kavakindel varustamine parima seemneviljaga. Uuemate teadete järele hinnatakse praegust Vene viljasaaki 7. septembril — 4.656.300.000 puuda peale, mis teeb välja tiinu pealt 54,7 puuda (eelmisel aastal — 51,2 puuda). Talupoegade omatarvidust hinnatakse 3.693.500.000 puudaga (eelmisel aastal — 3.530.100.000 puuda). Ukraina — selle Vene viljasalve — talikülvid edenevad hästi, talupojad on varustatud rahuldavalt seemnevilja, masinate, veoloomade ja ka eluta inventariga. Külvipind on suurenenud, kusjuures üksikute kultuuride vaherkord on muutunud veelgi nisku.

Uued Poola kaubanduskodad.

Hiljuti alustasid kaks uut Poola kaubanduskoda tegevust: Poola-Ida kaubanduskoda Varshavis, kelle ülesandeks on arendada kaubandust Läheda-Ida (Turgia, Persia, Egiptuse jne.) maadega, ja Poola kaubanduskoda Chicagos äritegevuse elustamiseks Ameerika Ühisriikidega.

Vene laevatellimised Saksa tehastele?

Nõukogude teedekomissariaat sai teate, et välismaal viibiv Vene kaubalaevastiku komisjon on Saksa laevatehaste ülevaatamisega jõudnud lõpule ja edasi sõitnud Pariisi. Ka Prantsusmaal tutvune komisjon laevatehastega ja alustab siis läbirääkimisi kaubalaevade ehitamise ja ostmise üle Vene laevastiku jaoks. Saksa tehastega peetud läbirääkimiste kohta on kuulda, et töösturite poolt tehtud pakkumised olevat võrdlemisi vastuvõetavad, ja vaevalt suudaksid pakkuda teiste maade tehased paremaid tingimusi. Mõõduandvates ringkondes arvatakse, et kui mitte terve tellimine, siis vähemalt kõige suurem osa antakse Saksa tehastele. Inglise tehaste külastamine ei tule praegu kõne alla.

Läbirääkimised Saksa jalanõudemüügi kohta Venesse.

Prægu on Nõukogude liidu ja Saksa jalanõude-tööstuse vahel läbirääkimised käimas suurema hulga jalanõude müügi kohta Nõukogude liitu, mis aga pole annud seni tagajärgi. Kaunis suuri takistusi sünnitab krediidiküsimus. Venelased nõuavad 12-kuulist krediti, millega aga töösturid ei saa olla nõus. Sellegipärast loodetakse jõuda selles asjas peatselt kokkuleppele.

Uusi seadusi ja määrusi.

Määrus 13. septembrist 1926. a. tööstusettevõtetes töötavate naiste öötöökeelu elluviimiseks (R. T. nr. 71, 1926. a.). „Naistöölised, kes öösisel tööl töötavad, vabastatakse nendest mitte hiljem 15. maid 1927. a., ja öösisel töödelt ise lahkunud või vabastatud naistöölise asemele uusi naistöölisi palgata on keelatud.“

Tariifinõukogu otsused 7. ja 17. septembrist 1926. a. sadamamaksude tariif nr. 22 ja kaubaveotariif nr. 24 ja 36 muutmise ja täiendamise kohta. Otsused on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 71, 1926. a.

Määrus kuldfrangi kursi kohta tolli- ja sadamamaksude võtmisel. Määrusega pannakse maksuma kuldfrangi kurs oktoobrikuu peale 1 k.-fr. = 75 Emk.

Sundmäärus kauplemise aja kohta Viljandilinnas. Määrus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 72.

Täiendav sundmäärus turgudel kauplemise kohta Tallinna linnas. Linnavolikogu poolt 29. okt. 1924. a. vastuvõetud (R. T. nr. 139 — 1924. a.) sundmäärus turgudel kauplemise kohta täiendatakse: 1) § 1-le juure lisada punkt: „5) Plats Balti puuvillavabriku juures“; 2) juure lisada: „§ 5^a Kauplemine Balti puuvillavabriku juures asuval turul sünnib äripäeval kella 6 homm. kuni kella 5 p. l.“ 3) § 7-le juure lisada punkt: „4^a Balti puuvillavabriku juures asuval turul toiduainetega, põllu- ja aiasaadustega ning põletispuudega“. — Täiendused hakkavad maksuma 2 nädalat peale nende avaldamist „Riigi Teatajas“, s. o. 22. okt. s. a.

Turgude ülevaade.

Kivitsi: Sõeturul pole seisukord möödunud kahe nädala jooksul kuigi palju muutunud. Saksamaal on äritegevus endiselt elav. Päevaproduktioon septembri teisel poolel on uuesti tõusnud 376.746 t. peale, seega mõne tuhande tonni võrra rohkem kui eelmisel nädalal.

Prantsusmaal on söekauplejad endid tagavara-dega varustanud, nii et söepuudust lähemal ajal karta ei ole. Inglismaal valitseb ostjate keskel teatav tagasihoidlikkus, kuigi üldiselt nõudmine vähehaaval kasvab. Nädala tarvitus on tõusnud 500.000 tonni peale 5,2 miljoni tonni vastu aprillis.

Raud: Lootusrikkam meeolelu valitseb Inglise rauaturul. Toorraua puudus kestab edasi, selle tõttu on rauahinnad tõusmas. Cleveland III näiteks on tõusnud 92/— peale tonnist. Saksamaal on erakorralise elavuse järele rauaturul tekkinud kerge meeolelu langus, kuna Ameerika Ühend. riiges toorraua hinnad ilmutavad langemise tendentsi. Terase hinnad püsivad aga kindlad.

Teravili: Teraviljaturul pole seisukord viimase kahe nädala jooksul olnud küllalt ühtlane. Saksamaal kaldusid hinnad septembri lõpul langemise poole, kuna Põhja-Ameerika Üh. riiges septembri teisel poolel tekkinud tõusu järele uuesti on võtnud maad loidus nisaturul. Hinnad: 133,37 cts bushelist. Berliinis septembri lõpul koteeriti nisu 261—265 Rmk. 1000 kg. ja rukis 211—217 Rmk. 1000 kg.

Puuvill: Puuvillaturul on hinnad tunduvalt alanenud, kuna löikus osutub märksa rikkalikumaks kui alguses üldiselt arvati. New-Yorgis noteeriti septembri lõpul 16,85 — 18,05 vastu eelmisel nädalal. Hindade langus maailmaturul avaldas mõju ka Saksa puuvillaturule. Bremenis on eriti sisemaa tarvituseks tehtud elavasti sisseoste.

Villad: Tugev nõudmine toorvilla järele avaldus 14. septembril Londonis avatud oksjonil, mis tekitas hindade tõusu 5—7% võrra merinovilla ja 10% muude sortide pealt. Seegipärast ei olnud tehingud oksjonil mitte väga suured.

Karjasaadused: Tähelepanevaid muudatusi Londoni võiturul oktoobrikuu algul ei olnud. Nõudmine on endiselt väike ja turu seisukord üldiselt elavuseta. Jahutushoonetes on suured tagavarad müümata võid. Edaspidist turu seisukorra arenemist on raske ennustada. Saksamaal on nõudmine eriti Daani või järele elav. Või sisseveotelli alandati Saksamaal 30 marga pealt 27,5 marga peale.

Eesti pekonihind Londonis on oktoobri algul 4 sh. võrra langenud. Teistes hindades ei olnud muudatusi. Turu seisukord vaikne, mida põhjustab peaaesjaliselt üldine raske seisukord tööstuses ja kaubanduses.

Munade hinnad näitavad mõnede sortide pealt, mis vähem sisse veetud, väikest tõusutendentsi. Produktioon Daanis olevat langemas, mis põhjustabki hindade tõusu.

Tallinna sadama tegevus.

25. sept. 10. oktoobrini.

Klaaritud sisse üldse 47 auru- ja mootor-laeva, nendest:

Eesti lipu all 17 aurikut.	
Saksa „ „ 9 „ ja mootorlaeva.	
Soome „ „ 11 „ „ „	
Rootsi „ „ 3 „ „ „	
Inglise „ „ 4 „ „ „	
Daani „ „ 1 „ „ „	
Norra „ „ 1 „ „ „	
Läti „ „ 1 „ „ „	

Laevad töid peaaegselt segakaupa ja reisijaid.

Sama aja jooksul klaariti sadamast välja 17 mitmesugust laeva, enamalt jaolt segakauba ja reisijatega.

Laevade liikumine Pärnu sadamas

25. septembrist — 10. oktoobrini.

Klaaritud sisse üldse 15 laeva, nendest:

Eesti lipu all 11 aurikut ja mootorlaeva.	
Daani „ „ 2 „ „	
Inglise „ „ 1 „ „	
Rootsi „ „ 1 „ „	

Laevad töid peaaegselt reisijaid ja segakaupa. Sama aja jooksul klaariti Pärnu sadamast välja 16 mitmesugust laeva, enamalt jaolt metsamaterjali, segakauba ja reisijatega.

Kuhu võime pakkuda oma kaupa.

Meie esitaja Skandinaavia riiges teatab, et Rootsi tänava väga palju puuvilja väljast peab vedama sisse, mille tõttu Eesti puuvilja sisseveoks Rootsi üsna head võimalused. Omalt poolt soovivad meie esitus pöörduda Rootsi äri „Fructimport Aktiebolag“, Stockholm, Stadsgården 8, poole, kes asjast eriti huvitatud ning on valmis andma meie eksportööridele igasugu teateid, mida tuleb pidada silmas pakkimise, sorteerimise jne. kohta. Sisseveo võimaluse pealingimuseks on, et puuvili Rootsi turule jõuaks täiesti rikkumata seisukorras.

Äriettevõtete koosolekuid.

Tallinna laenu- ja hoiukassa erakorraline peakoosolek teisipäeval, 19. oktoobril s. a., kell 7/7 kassa ruumes, Tallinnas, S. Karja tän. nr. 4.

A.-S. Tartu metallivabriku G. ja H. Lellepi aktsionäride erakorraline peakoosolek 26. oktoobril s. a. kell 4 p. l. vabriku kontori ruumes, Tartus, Maarja t. 21/23.

A.-S. „Asserin“ erakorraline peakoosolek 26. oktoobril s. a. kell 4 p. l. Tallinnas, Meripuiestee nr. 17.

Eesti elektrimasinate ehituse A.-S. erakorraline aktsionäride peakoosolek Tallinnas, 29. oktoobril 1926. a. kell 5, vabriku juhuluse ruumes, Soo t. 27.

Toiduainete-turg.

1926. a.

London.

11. X.	
Nisu, kaal — 496 Inglise naela	
Northern Manitoba	£ 51/4 1/2
Hard Winter	54/3
Rosario Santa	„
Jahu, kaal — 280 Inglise naela.	
Manitoba	46/—
Austraalia	42/—
Kansas	43/—
Odrad	
Kanada Nr. 3, kaal — 370 Inglise naela	„ 31/3
Kalifornia, kaal — 424 Inglise naela	„ 38/—
Kaerad, kaal — 320 Inglise naela	
La Plata	„ 21/ 1/2
Kanada Nr. 2	„ 31/6
2. X. Linad, cif.	
Riga Z. K.	„ 61/— — 60/—
Pärnu H. D.	„ 59/— — —
Slanetz U/A Medjum	„ 68/— — 87/—

Bacon, kaal — 112 Inglise naela	
liri	Sh 120/— — 132/—
Daani	„ 112/— — 120/—
Kanada	„ 110/— — 114/—
Ameerika	„ —
Munad, kaal — 120 Inglise naela	
Inglise	„ 18/— — 22/—
liri	„ 15/6 — 17/—
Või, kaal — 112 Inglise naela	
Hollandi	„ 176/— — 178/—
Daani	„ 184/— — 186/—
Uus-Meremaa	„ 146/— — 170/—
Austraalia	„ 122/— — 164/—
Argentiina	„ 136/— — 156/—
7. X. Eesti või	„ 175/— — 177/—
Läti „ I sort	„ 178/— — 180/—
„ II „	„ 170/— — 172/—

Hamburg.

11. X. Nisu

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	256 — 264
Manitoba, cif. 100 kgr. eest termin	Fl.	15.85
Hard Winter, cif 100 kgr. eest	"	15.35
Ameerika jahu, cif 100 kgr. eest	\$	8—9

Rukis

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	210 — 220
Western II, cif 100 kgr. eest	Fl.	11.80

Kaerad

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	175 — 180
---------------------------	------	-----------

8. X. Odrad, talve,

Sisemaa, tonni eest . . .	"	180 — 190
---------------------------	---	-----------

Odrad, suve,

Sisemaa, tonni eest . . .	"	204 — 258
---------------------------	---	-----------

11. X. Suhkur

C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest loco	£	16/—
Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termin	"	15/9
Jaava	"	15/3
American Fine Granulated, 50 kgr. eest		—

Riis

Burmah II, 50 kgr. eest . .	£	16/—
-----------------------------	---	------

Rasv

Purelard American, 100 kgr. eest	\$	35¼
Steamlard 100 kgr.	"	33/—

7. X. Või, Berliini en gros hinnad,

tsentneri eest sisemaa I sort	Mrk.	— — 175.—
" " " II " "	"	— — 145.—
" " " III " "	"	— — 125.—
Eesti või	"	175 — 177.—

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	29. IX	30. IX	1. X	2. X	4. X	5. X	6. X	7. X	8. X	9. X	11. X.
Frank . . .	173.25	171.12	172.12	172 1/8	172.50	171.25	168.37	169.50	168.3/8	168 1/4	168.81
Dollar . . .	4.8521	4.851/1	4.8521	4.8522	4.8521	4.8515	4.8515	4.8521	4.859/16	4.857/32	4.8521
Rootsi kroon	18.14 1/2	18.143/4	18.145/8	18.14 1/2	18.143/4	18.15 1/4	18.153/4	18.153/4	18.16	18.15 1/2	18.15 1/8
Daani kroon	18.27 1/2	18.273/4	18.273/8	18.27	18.27 1/2	18.28	18.273/4	18.273/4	18.26	18.27	18.27
Norra kroon	22.143/4	22.15 1/2	22.15	22.15	22.14 1/4	22.14 1/8	22.15 1/2	22.15 1/4	22.16	22.15 1/2	22.133/4
Saksa mark	20.37	20.37 1/4	20.37	20.37	20.367/8	20.37	20.367/8	20.37	20.38 1/2	20.38 1/2	20.38 1/4
Soome mark	192.71	192.62	192.71	192.5/8	192.68	192.62	192.65	192.62	192.3/4	192.7/8	192.68
Floriin. . .	12.1137	12.1143	12.1162	12.1188	12.1175	12.1181	12.1262	12.1262	12.12	12.127/8	12.1268
Liir	127.75	129.87	122.11	129.1/8	128.75	128.75	127.00	126.68	123.1/8	120.50	117.12
Helveetsia fr.	25.09	25.10	25.10	25.10 1/2	25.10	25.11	25.11	25.11 1/2	25.12	25.12 1/2	25.11
Tshehosl. kr.	163.81	163.81	163.75	163 3/4	163.75	163.75	163.75	163.75	163.3/4	163 11/16	163.75
Belgia frank	180.37	178.12	179.00	179.1/8	178.62	178.25	170.75	175.75	175.1/8	170.7/8	174.50
Austria kr.	34.37	34.35	34.35	34.35	34.38	34.38	34.38	34.40	34.38 1/2	34.30	34.40
Poola slot .	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50
Pengo . . .	347.750	347.750	347.750	347.750	347.750	347.700	347.750	347.700	347.700	347.700	347.700
Latt	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19
Litt	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50
Tsheronets.	942.90	941.50	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00
Kuld p/unts.	84/11 1/2	84/11 1/2	84/93/4	84/11 1/2	84/11 1/2	84/11 1/8	84/11 1/2	84/11 1/2	84/11 1/2	84/11 1/2	84/11 1/2
Höbe p/unts	2/27/16	2/2 1/8	2/2 5/16	2/2 11/16	2/2 3/4	2/25/16	2/113/16	2/4	2/111/16	2/113/16	2/115/16
Plaat. p/unts	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	B E R L I N										
	29. IX	30. IX	1. X	2. X	4. X	5. X	6. X	7. X	8. X	9. X	11. X
Naelsterling.	20.371	20.373	20.37	20.366	20.368	20.364	20.366	20.369	20.376	20.381	20.384
Frank . . .	11.75	11.93	11.82	11.78	11.76	11.88 1/2	12.08	12.11 1/2	12.10	12.12	12.13
Dollar . . .	4.198 1/2	4.1985	4.198 1/2	4.197 1/2	4.1975	4.197 1/2	4.198	4.198	4.20	4.20	4.20
Rootsi kroon	112.22	112.52	112.23	112.22	112.22	112.20	112.17	112.16	112.17	112.22	112.27
Daani kroon	111.50	111.52	111.49	111.47	111.47	111.46	111.47	111.49	111.50	111.54	111.58
Norra kroon	92.00	91.98	91.96	91.92	91.92	91.99	91.96	91.95	91.93	91.93	91.97 1/2
Soome mark	10.568	10.568	10.568	10.569	10.565	10.565	10.562	10.562	10.565	10.565	10.57
Floriin. . .	168.22	168.19	168.13	168.08	168.07	168.04	168.00	168.02	168.05	168.03	168.10
Liir	16.00	15.80	15.77	15.82	15.83	15.82	16.10	16.16	16.60	16.83	17.42
Helveetsia fr.	81.15	81.18	81.14	81.11	81.13 1/2	81.08	81.10	81.10	81.08	81.09	81.14
Tshehosl. kr.	12.436	12.436	12.436	12.435	12.433	12.434	12.431	12.437	12.435	12.44	12.44
Belgia frank	11.30	11.46	11.40	11.38 1/2	11.40	11.43	11.52 1/2	11.64	11.06	11.06	11.73

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s.		Tangud soja	pd.	325
Ameerika ja Inglise	pd.	Jahu, päevalille	"	250—260
" sõre, kõrgem sort	/	Segajõutoit I s.	"	260—270
" Ameerika ja Inglise	"	" II s.	"	220—230
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu .	310—320	Nisukliid	"	185—195
" püül	420—460	Puuvillane riie, Bjas	arss.	41,50—51,50
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski		" Mitkal	"	31,50 38,50
saadused. Hinnad arvatud 50		Lina, Liivi R	pd.	—
klg. eest ühes valge puuvil-		" Petseri	"	—
lase kotiga:		" Võru	"	—
Püülijahu:		" Tartu	"	—
Rukkipüül patent (ä 50 kg.) puud	mk.	" masinapuhastus T. F.	"	—
" harilik (ä 4 pd.)	560	Linaseemned, õli 87½/20/0 basis	"	270—290
„Eesti parem“ saiajahu ä 50 kg.	"	" külvi 980/0 basis	"	300—320
„Kalev“ „ „ „ „	865	Takud, Codilla, I	"	—
„Taara“ „ „ „ „	835	" II	"	—
„Kungla“ „ „ „ „	815	" III	"	—
„Sampo“ „ „ „ „	730	Kivistsi, auru, Yorkshire, 2 k. pest.	"	—
Manna	950	" Newcastle	"	—
Jahu: nisu, pehme — sõre	720—910	" sepa	"	78
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Koks, valu	"	80
Rukkijahud	310—340	" gaasi	"	70
" püül	420—440	Põlevkivi, I sort a	"	10
" nisu, pehme — sõre	685—935	" I " b	"	9
Nisu, Eesti	490—500	" II "	"	7,50
Rukis, Eesti	290—295	" III "	"	5
Rukis, Poola	295—300	" Fenolaat	"	200
Kaerad, toidu, Eesti	240—245	" Gudroon	"	250
Kaerad, toidu, välismaa	—	" piigi	"	190
Odrad, õlle	280—285	Raud, sordi	"	235—240
Odrad, toidu	265—270	" vits	"	340—480
Riis, Burma II	675—680	" plekk	"	370—510
Kartulitärklis	650	Raudtalad	"	250—270
Plim, pudelites	litr.	" plekk, tsingitud	"	690—740
" lahtine	16	Teras, vedru	"	480—510
Või, meierei, eksport, I sort	pd.	" tööriistade	"	1200—1400
Margariin, välismaa	1960—2240	Malm	"	170 180
Kaseiin, Eesti	1250—1350	Inglitina	"	9500—10.500
Junst „Schweitsi“, kodumaa	2700—2900	Seatina	"	1250—1300
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.)	12.240	Vaskplekk, punane	"	3500—3600
" II s. (" 1440 tk.)	10.800	" valge	"	3200—3400
Kakao, Hollandi	2000—2400	Tsink-plekk	"	1800
" Inglise	1800	Masinaõli, Vene, Nobel nr. II	"	480—530
" Ameerika	1400—1600	" Poola	"	480—580
Kohv, Rio, Santos	5400—5600	" Ameerika	"	570—640
" Kesk-Ameerika sordid	6000—7600	" mootor	"	700—760
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	9000—9800	" auto	"	950
" " Orange, Pekoe, Java	8000—9000	Linaseemneõli	"	1430—1470
" " Moning, Hiina	4800—5600	Värnits	"	1460—1500
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	"	Tsilindriõli, Vene	"	625—950
" Tshehoslovakkia	680—685	" Poola	"	490—650
Suhkur, peenike, valge, Poola	695—700	" Ameerika haril. aur. 280 ^o	"	570—590
Siirup, kartuli, 420/0	680—685	" ülekuum. " 3200	"	985—975
Gitkoos	650	Põlevkiviõli	"	180—210
Sool, lahtine, Vene	650	Nafta, Vene	"	265
" " Saksa	56	" Poola	"	115—215
Heeringad Yarmouth, Matties	tünn	" Ameerika	"	190—210
" " Matfulls	3900—4100	Petrooleum, Vene, sisternid ja	"	—
" " Shoti, Matties	4200—4400	" vaadid	"	—
" " Matfulls	4500—4600	" Poola, sist. ja vaadid	"	255—270
" " Norra Slo	4800—5000	" Am., sistern. ja vaadid	"	245—255
" " Islandi	2500	Bensiin, Vene	"	545—550
Liba, sea, I sort	pd.	" Poola	"	515—600
" looma, I sort	2000—2900	" Ameerika	"	560—600
Pekk, eksport, I. sort	1840—1880	Pesusooda, välismaa	"	195
" " "	800—1160	" kodumaa	"	170—175
" " "	—	Seebikivi 72—740/0,	"	500—540
" " "	260—270	Parkimiseksrakt	"	—
" " "	240—250			

Värvid, nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism. "	1500—1650
" tinavalge, " "	1590—1620
" ooker, " "	360—470
Väetisained, salpeter, Norra tünn	1980
" " Tshiili pd.	415—420
" superfosfaat 18—20% kott	625—650
" thomasjahu 15—16% "	600
" kaalisool 30%, "	740—765
" " 40% "	940—965
" kainiit 12%, pd.	49
Väivelhapuammoniaak kott	2065
Lubjalämmastik "	1850
Vosvoriit, Eesti 6% "	—
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% "	500
Paber, rotatsiooni pd.	440
Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 nl. tünn	875—925
Tsement, Aseri "	875—925
Kriit, toores pd.	—
" pestud "	118—120
Asfalt "	120
Kivitõrv "	300—320
Puutõrv "	350—400
Lubi "	48—50
Kips, tükides "	25
" jahvatatud "	40
" krohvimise "	50—75
Tellisivid, I sort tuhat	6000
" " A.-s. „Selikaat“ "	4000—4500
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi) "	4300—4900
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresn. valmist, pd. I s. pd.	5400—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort "	6000—6400
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort "	5400—5600
Tooresnahk, väikesed ja suured "	—
Silikaat D/B/B "	—
Puumaterjalid, saetud "	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall. "	—
" " IV s. "	—
" " propsid; 7×7 "	—
" " liiprid "	—
Põletispuud, seg. 20 kaski, k.-s. "	—

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin tonn	sh. 22/
" — Gent "	" 22/6
" — Dundee "	" 40/
" — Belfast "	—

Takud +	
Puumaterjalid D/B/B	Standard
Tallinn — London "	sh. 52/6
" — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand) "	" 48—60/
" — Antwerpen "	" 45/
" — Southampton "	" 55/
" — Manchester "	" 62/
" — Amsterdam "	—
" — Dundee "	—

25 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin tonn	sh. 12—25/
" — London "	—
" — Stokholm "	Rkr. 12—25

Või	
Tallinn — Stettiin tünn	—
Kartulid	
Tallinn — Stokholm tonn	Rkr. —

Tallinna börsi kursisedel.

		29. IX	1. X	4. X.	6. X.	8. X.	11. X.	—
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	—
1 naelsterling	M.	375	375	375	375	375	375	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Saksa riigimark	O.	1805	1805	1805	1805	1805	1805	—
	M.	1820	1820	1820	1820	1820	1820	—
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8850	8850	8850	8850	8850	8850	—
100 Rootsi krooni	M.	8975	8975	8975	8975	8975	8975	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	O.	937	937	937	937	937	937	—
	M.	947	947	947	947	947	947	—
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9975	9975	9975	9975	9975	9975	—
100 Hollandi guldenit	M.	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	O.	9925	9925	9925	9925	9925	9925	—
	M.	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	—
100 Tšehhoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1015	1025	1025	1050	1050	1055	—
100 Ungari krooni	M.	1090	1100	1100	1125	1125	1130	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Austria shilling	O.	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	—
	M.	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	—
100 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7150	7150	7150	—
100 Eesti kroon	M.	7250	7250	7250	7250	7250	7250	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	O.	1105	1105	1105	1105	1105	1105	—
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	1130	—
100 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7190	7190	7190	7190	7190	7190	—
100 Eesti kroon	M.	7290	7290	7290	7290	7290	7290	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	O.	8200	8200	8200	8200	8200	8200	—
	M.	8300	8300	8300	8300	8300	8300	—
100 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	970	985	995	1000	1000	1015	—
100 Eesti kroon	M.	1045	1060	1070	1075	1075	1090	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	O.	1385	1375	1385	1385	1425	1500	—
	M.	1460	1450	1460	1460	1500	1575	—
100 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	—
100 Eesti kroon	M.	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	O.	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	—
	M.	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	—
100 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1895	1895	1895	1895	1895	1895	—
100 Eesti kroon	M.	1925	1925	1925	1925	1925	1925	—
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	O.	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	—
	M.	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	—
100 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	100	—
	O.	—	—	—	—	—	—	—
100 Eesti kroon	M.	—	—	—	—	—	—	—

Eesti
Mehaanilise Puutööstuse Aktsia-Selts

A. M. LUTHER

Tallinnas

VALMISTAB:

mööblit, vineer-kartonge, vineer-kohvleid, vineer-kooli-
ranitsaid, vineer-aktimappe, vineer-käsitrumleid, vineer-
toolipõhju, vineer-platesid, vineer-labidaid j. n. e. j. n. e.

MÜÜGIKOHAD:

TALLINNAS, Vana Posti tän. nr. 9.
Kõnetraat 616.

TARTUS, E. V. Jürgensi juures,
Vana tän. nr. 17. Kõnetr. 788.

VALGAS, P. Saaretok'i juures, Kesk
tän. nr. 15.

PETSERIS, P. Nassar'i juures kau-
bareas.

VILJANDIS, R. Eitelberg'i juures.
PAIDES, M. Müllersdorf'i juures,
Turuplats nr. 13.

RAKVERES, R. Jürgensi juures.
PÄRNUS, J. D. Ammende juures.

EESTI KINNITUS-AKTSIA-SELTS „POLARIS“

toimetab kinnitusi

Tule-, maa- ja mereveo-, väärtpaberite-, klaasi-
murdvarguse-, raha-, väärtsaadetiste-, ja kasko-
õnnetuste vastu.

Kuue aasta jooksul — kuni 1. oktoobrini 1926. aastal
kahjutasu välja makstud Emk. 112.845.064.—

Agendid igas linnas.

Juhatus Tallinnas, Vana Viru uul. 12.

Kõnetraat 7-38, 14-41.

Osakond Tartus, Lihaturg 7.

Kõnetraat 6-75.